

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Bakalářská práce

2024

Julie Drážd'anská

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Změna zvyklostí v evropském rozhodovacím procesu:
případová studie Fit for 55**

Bakalářská práce

Autorka práce: Julie Drážďanská

Studijní program: Politologie a veřejná politika

Vedoucí práce: Mgr. Viera Martinková, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 29. 4. 2024

Julie Drážd'anská

Bibliografický záznam

DRÁŽDANSKÁ, Julie. *Změna zvyklostí v evropském rozhodovacím procesu: případová studie Fit for 55*. Praha, 2024. 55 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Viera Martinková, Ph.D.

Rozsah práce: 66 358 znaků

Abstrakt

Rada Evropské unie disponuje komplexními rozhodovacími mechanismy, kterými oficiálně jsou rozhodování kvalifikovanou většinou či jednomyslností. I ve světle navrhovaných změn na půdě EU, které mají zvýšit akceschopnost EU a dát větší slovo občanům, je důležité nezapomínat na institut konsensu v legislativním procesu Rady. Cílem této práce bylo analyzovat a popsat změny ve zvyklostech rozhodování Rady, respektive zda je míra konsensu v Radě konstantní anebo klesá. Dále se zde nacházejí doplňující zjištění, která se týkají toho, zda vyšší veřejná významnost tématu zvyšuje míru rozporovaných návrhů. Pro potvrzení či vyvrácení hypotéz byla využita kvantitativní analýza legislativních návrhů Rady od roku 2009 až do roku 2023. Bylo zkoumáno množství přijatých návrhů, jež byly rozporovány, tj. alespoň jeden stát hlasoval proti anebo se hlasování zdržel. Dále pak pomocí korelační analýzy byl zkoumán vliv rozporování v rámci států a porovnání veřejného mínění, vše v rámci klimatického balíčku Fit for 55 a environmentální politiky samotné. Výsledné zjištění poté ukazuje, že míra konsensu v letech 2021 až 2023 zůstává v souladu s předchozími roky konstantní. Zároveň vyšlo najevo, že vysoká veřejná významnost tématu nikterak nesouvisí s mírou rozporovanosti, co se týče oblasti životního prostředí a změny klimatu.

Abstract

The Council of the European Union has complex decision-making mechanisms, which are officially qualified majority or unanimity. Even in the light of the proposed changes on EU soil, which are intended to increase the EU's capacity to act and give citizens a greater voice, it is important not to forget the institution of consensus in the Council's legislative process. The aim of this paper was to analyse and describe the changes in the Council's decision-making practices, or whether the level of consensus in the Council is constant or decreasing, with additional findings concerning whether the higher public profile of a topic increases the rate of opposing proposals. A quantitative analysis of Council legislative proposals from 2009 to 2023 was used to confirm or refute the hypotheses. The number of adopted proposals that were opposed, i.e. at least one state voted against or abstained, was examined. In addition, the impact of controversy within states and a comparison of public opinion, all in the context of the Fit for 55 climate package and environmental policy itself, was examined using correlation analysis. The resulting findings then show that the level of consensus remains constant between 2021 and 2023, in line with previous years. At the same time, it has become clear that the high public profile of the issue is in no way related to the level of controversy regarding the environment and climate change.

Klíčová slova

Evropská unie, Rada Evropské unie, konsensus, veřejná významnost, sociální konstruktivismus, Fit for 55

Keywords

European Union, Council of the European Union, consensus, public salience, social constructivism, Fit for 55

Title/název práce

Changing practices in the European decision-making process: the Fit for 55 case study

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Viře Martinkové, Ph.D. za vedení této práce, trpělivost a za četné konzultace. Dále bych chtěla poděkovat své rodině, přátelům a svému příteli, kteří mě velmi podporovali v průběhu studia i při psaní této práce.

Obsah

Úvod	8
1. Rada Evropské unie a legislativní balíček Fit for 55	10
1.1 Rada a její postavení v EU	10
1.2 Rozhodovací postup	11
1.2.1 Řádný legislativní postup	12
1.3 Rozhodování v Radě od Maastrichtu po Lisabon.....	13
2. Konsensus	16
2.1 Definice	16
2.2 Míra konsensu v Radě	16
2.3 Navrhované změny na půdě EU	20
2.4 High public salience	21
2.5 Fit for 55	22
3. Teorie a metodologie	24
3.1 Sociální konstruktivismus	24
3.2 Cíle práce	25
3.3 Předmět analýzy	26
3.4 Metodologie.....	27
4. Analytická část	29
4.1 Výsledky hlasování	29
4.1.1 Analýza hlasování v letech 2009-2023.....	29
4.1.2 Analýza hlasování legislativního balíčku Fit for 55	34
4.2 Míra konsensu v legislativních procesech Rady	37
4.3 Míra rozporování legislativních návrhů	37
Závěr.....	47
Summary.....	49

Seznam literatury	51
-------------------------	----

Úvod

Rozhodovací procesy v institucích Evropské unie jsou složitým a komplexním mechanismem. Ještě před vznikem samotné Evropské unie, a následně i během jejího fungování, došlo k vícero úpravám a rozhodovací procesy prošly mnoha změnami. Současná podoba rozhodovacích procesů je dána Lisabonskou smlouvou, která vešla v platnost v prosinci roku 2009. Tato práce se zabývá konkrétně jednou evropskou institucí, a to Radou Evropské unie, jejíž hlavním oficiálními rozhodovacími postupy jsou hlasování kvalifikovanou většinou anebo jednomyslností. Z historického hlediska však vždy velkou roli hrálo rozhodování neformální, konkrétně forma konsensu. Tato pro veřejnost skrytá vyjednávání mezi evropskými politickými činiteli byla po dlouhou dobu hnacím motorem rozhodování evropských politik. „*Většina rozhodnutí se nadále přijímá spíše konsensem než hlasováním.*“ (Heisenberg, 2005, str. 68) Odborné články v posledních letech však začínají upozorňovat na možnou změnu této rozhodovací tradice. Setkáváme se s názory, že éra konsensu již skončila a Rada se přeorientovává na formální institucionální mechanismy rozhodování, kterými rozumíme například kvalifikovanou většinu. Konsensus se vždy používal namísto hlasování i z toho důvodu, aby se předešlo negativnímu vnímání „rebelského“ státu, tedy země, která hlasuje proti navrhovanému legislativnímu návrhu. Tím není myšleno, že by k formálnímu hlasování nedocházelo, pouze se před samotným návrhem dojde ke kompromisům, které jsou výhodné pro všechny zúčastněné. S tím, jak se Evropská unie v novém miléniu rozšířila o nové členy a mnoho dalších čeká na prahu v přístupových jednáních, objevují se názory, že kultura konsensu již nemá v Radě místo. Spory a rozdíly mezi jednotlivými zeměmi jsou v dnešní době tak nesmiřitelné, že hledání shody se stalo obtížným. Na druhou stranu existují odborníci, kteří razí přesvědčení, že tomu tak není a s pomocí dat získaných v posledních letech poukazují na kontinuitu a konzistenci v evropském rozhodovacím pořádku.

V posledních měsících je možné zaznamenat v médiích debatu o zásadních změnách na půdě Evropské unie, které jsou projednávány v Evropském parlamentu. Ačkoli se zmiňuje především zrušení práva veta, EU bude čekat celá řada dalších změn od přejmenování až po změnu vnitřního fungování. A to až takového rázu, že se ozývají hlasy, že půjde o největší změny za posledních patnáct let od Lisabonské smlouvy. Někteří evropští politici a státy dávají hlasitě najevo, že s plánovanými změnami

nesouhlasí, zároveň ti, kteří změny protlačují, se ukazují jako zdaleka na tak silní, aby vše bez problémů pronesli do zdárného konce.

Cílem v této bakalářské práci je analyzovat a popsat změny ve zvyklostech rozhodování Rady Evropské unie na příkladu legislativního balíčku Fit for 55. Konkrétně se jedná o to, zdali míra konsenzu v Radě během let 2021 až 2023 upadá, narůstá či zůstává stejná. Současně se snažíme identifikovat, zda vysoká veřejná významnost tématu (*high public salience*) zvyšuje míru rozporování legislativních návrhů.

Bakalářská práce se opírá o českou i cizojazyčnou odbornou literaturu a články týkající se v různé míře evropských rozhodovacích procesů. Hlavním stavebním kamenem pro tuto práci je článek od Dorothee Heisenberg „*The institution of, consensus' in the European Union: Formal versus informal decision-making in the Council*“, která tvrdí, že konsensus je primárním způsobem rozhodování v Radě Evropské unie, navzdory existenci formálního rozhodování, kterým je hlasování kvalifikovanou většinou. Dále práce významně čerpá z článků „*The Silence of Ministers: Consensus and Blame Avoidance in the Council of the European Union*“ od Stéphanie Novak a „*Enduring consensus: why the EU legislative process stays the same*“ od autorského kolektivu Stéphanie Novak, Olivier Rozenberg a Selma Bendjaballah.

V první části této bakalářské práce, *Rada Evropské unie a legislativní balíček Fit for 55* je popsáno postavení Rady v institucionální struktuře Evropské unie včetně jejích rozhodovacích postupů. Dále se zde seznamuje s historií rozhodování od Maastrichtské smlouvy po Lisabonskou smlouvu, nakonec je zde popsán legislativní balíček Fit for 55, na němž bude míra konsenzu zjišťována. Ve druhé části *Konsensus* je poté vysvětlen samotný pojem a popsáno, co si pod onou mírou konsenzu vůbec představit. Třetí část *Teorie a metodologie* opisuje konstruktivistickou teorii a *public salience*, dále zde jsou stanoveny cíle práce, předmět analýzy a metodologie. Ve čtvrté *Analytické části* jsou poté pomocí deskriptivní a částečně i korelační analýzy popsány a prezentovány výsledky provedených zkoumání a samotná metodologie. V *Závěru* dojde ke zodpovězení výzkumných otázek, potvrzení či vyvrácení hypotéz a porovnání s tím, co bylo psáno v úvodních kapitolách.

1. Rada Evropské unie a legislativní balíček Fit for 55

1.1 Rada a její postavení v EU

Rada Evropské unie (*Council of the European Union*), dříve známá také jako Rada ministrů, je jedním z vrcholných orgánů EU a skládá se ministrů vlád jednotlivých členských států, jež spolu zasedají podle projednávání příslušných politických oblastí. V rámci struktury Evropské unie je společně s Evropskou komisí (*European Commission*) a Evropským parlamentem (*European Parliament*) součástí základního institucionálního trojúhelníku, ve kterém zastupuje zájmy členských států Evropské unie. (Consilium, 2022) V oficiálních evropských dokumentech ji najdeme pouze pod zkráceným názvem, který se používá od doby, co 1. prosince 2009 vstoupila v platnost Lisabonská smlouva. (Úřední věstník Evropské unie, 2012)

Ačkoli z právního hlediska je jedná o jeden subjekt, Rada Evropské unie zasedá v deseti různých složeních, která se odvíjejí na základě toho, jaké téma se právě probírá. Ačkoli mezi jednotlivými složeními panuje rovnost, *Rada pro obecné záležitosti* má jistý přesah do jednotlivých politik, zajišťuje koordinaci a soudržnost práce Rady ve všech zasedáních. Dále poté také připravuje zasedání Evropské rady. (Consilium, 2022) Samotných zasedání se poté účastní zástupci členských států na ministerské úrovni, eventuálně je mohou zastupovat státní tajemníci. (Consilium, 2022) Hlasování může probíhat pouze za předpokladu, že je přítomna většina jejích členů. Zasedání, při kterých probíhají projednávání legislativních návrhů a jejich následné hlasování, jsou veřejně přístupné.

Veškerým zasedáním předsedá ministr ze členského státu, který v tu danou chvíli vykonává své šestiměsíční předsednictví. Výjimku tvoří pouze Rada pro zahraniční věci, které předsedá *vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku*. (EUR-LEX 2024) Rada má tzv. rotující předsednictví, kdy se ve výkonu této funkce státy střídají vždy po šesti měsících, během kterých se zvolený stát stává klíčovým aktérem v procesu rozhodování a formulování politik EU. Přináší zodpovědnost za koordinaci a usměrňování legislativy, měl by fungovat jako spravedlivý a nestranný prostředník a zároveň se během této doby zaměřuje na dosažení konkrétních cílů, které si předsevzal. V rámci předsednictví se hovoří o tzv. „trojici“, kdy členské státy vykonávající předsednictví spolupracují v rámci tříčlenných skupin a připravují společná témata a hlavní otázky na

následujících osmnáct měsíců. Vlivem této spolupráce se poté jejich administrativa zásadně neliší a nastupující stát na ni může jednoduše navázat.

Rada je orgánem, který jedná o právních předpisech a legislativních návrzích, jež následně přijímá, ve valné většině případů společně s Evropským parlamentem dle řádného legislativního postupu (Consilium, 2022). Mezi její hlavní pravomoci spadá prosincové přijímání rozpočtu Evropské unie, společně s Evropským parlamentem na další kalendářní rok. Dále Rada koordinuje a odpovídá za politiky členských států v určitých oblastech, jako jsou hospodářské a fiskální politiky, vzdělávání, kultura, mládež a sport, politika zaměstnanosti, spravedlnosti, energetiky či životního prostředí. Na mezinárodní scéně uděluje mandát Komisi, která následně jménem EU jedná o dohodách se zeměmi, které nejsou jejími členy, nebo mezinárodními organizacemi. Na základě návrhu Komise poté Rada rozhoduje o podpisu a uzavření dohody, jakmile se k celé věci souhlasně vyjádří i Parlament (nutné v oblastech s řádným legislativním postupem), Rada přijímá konečné rozhodnutí o uzavření dohody (Consilium, 2022). Jak již bylo zmíněno výše, na základě spolupráce s vysokým představitelem Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku se podílí i na této oblasti. Koná a vymezuje zahraniční a bezpečnostní politiku na základě pokynů vyslaných od Evropské rady.

1.2 Rozhodovací postup

Rada EU představuje klíčovou arénu pro přijímání významných rozhodnutí týkajících se Evropské Unie. V jejím rámci probíhá diskuse a schvalování nových legislativních norem EU. V případě potřeby dochází k revizi a úpravě stávajících předpisů, zároveň je zajištěna koordinace politik. Většinou se Rada společně s Evropským parlamentem podílí na rozhodování v souladu s legislativním postupem, který je známý jako řádný legislativní postup. Tento postup se využívá především v oblastech, kde Evropská unie má exkluzivní pravomoci, anebo sdílí pravomoc se členskými státy. Pokud se jedná o tyto případy, Rada koná na základě návrhů, které jí byly předloženy Evropskou komisí.

Jednání v Radě má tříúrovňový postup, který začíná u pracovních skupin, které pomáhají připravovat posudky a návrhy ministrům. Těchto skupin je víc jak sto padesát a skládají se z úředníků, jež přicházejí ze všech členských států EU.

1.2.1 Řádný legislativní postup

Řádný legislativní postup (*Ordinary legislative procedure*) se používá u valné většiny případů, zhruba u 80-90 % oblastí politiky EU, a byl zaveden roku 1993, následně roku 1999 došlo k jeho rozšíření na další oblasti. V roce 2009, kdy vešla v platnost Lisabonská smlouva, se z něj stal hlavní rozhodovací postup, se kterým se přijímají právní předpisy EU. Zároveň došlo k jeho přejmenování z postupu rozhodování na dnešní řádný legislativní postup. (EUR-LEX 2024)

Celý postup začíná Evropskou komisí, která předloží legislativní návrh Evropskému parlamentu a Radě. Komise jej těmto institucím předkládá na základě podnětů od jiných orgánů, zemí EU či z vlastní nebo občanské iniciativy. Následně předseda Parlamentu návrh postoupí parlamentnímu výboru, který jmenuje zpravodaje odpovědného za vypracování zprávy obsahující pozměňovací návrhy. Parlamentní výbor poté hlasuje o všech přidaných pozměňovacích návrzích a postupuje tuto verzi do Evropského parlamentu, kde při prvním čtení je návrh přezkoumán a hlasuje se o návrhu na základě pozměňovacích návrhů, které přišly od výboru. Následně buďto Parlament přiloží pozměňovací návrhy anebo je návrh přijat beze změn a následně putuje do prvního čtení v Radě. Samotný původní legislativní návrh dostává Rada již dříve, přípravné práce probíhají souběžně s prvním čtením v Parlamentu, formálně však může uskutečnit své první čtení až ve chvíli, kdy Parlament vysloví svůj finální postoj.

Pokud dojde ke schválení v Radě, legislativní návrh je přijat, pokud nikoli, návrh přechází do druhého čtení a je vrácen zpět na projednání Evropskému parlamentu, který jej buďto odmítne a celý postup je ukončen, anebo jej předloží s dalšími připomínkami Radě. Ta může schválit veškeré pozměňovací návrhy či je odmítnout, čímž dojde ke svolání dohádovacího výboru. (CONSILIUM 2024)

Posledním krokem je třetí čtení, které má postup identický jako čtení první, kde dojde k definitivnímu rozhodnutí, zda bude legislativní návrh přijat anebo odmítnut.

Důležitou roli zde hrají také pracovní skupiny COREPER (Výbor stálých zástupců vlád členských států Evropské unie), které připravují jednání Rady v šesti konkrétních oblastech, je to její hlavní přípravný orgán. Členy COREPERu jsou vyslanci členských států při EU, kteří tlumočí postoje a stanoviska svých vlád.

1.3 Rozhodování v Radě od Maastrichtu po Lisabon

Rozhodovací proces každé evropské instituce nebo organizace je složitým mechanismem, jež je řízen na základě předem stanovených pravidel, která určují, jak by mělo ono rozhodování o legislativních postupech nejlépe fungovat. Pokud se však podíváme na praxi, dojdeme k závěru, že teorie se s realitou velmi často neprotíná a na rozhodování má mnohdy vliv celá škála nejrůznějších faktorů. Ty nelze často nikterak definovat pravidly nebo jinými oficiálními normami.

Oficiální normy a pravidla pro rozhodovací procesy se v řádu let měnily v závislosti na tom, jak je upravovaly jednotlivé smlouvy a úmluvy společně s přistupováním nových členů. Ve svém prvopočátku Evropské společenství (*European Economic Community*)¹ řešilo mnoho institucionálních otázek, včetně podoby hlasování kvalifikované většiny.

Procesy byly samozřejmě diskutovány i v jednáních Maastrichtské smlouvy, jakožto zakládající smlouvě o Evropské unii, která kompletně změnila podobu fungování evropské politiky. Jednou z věcí bylo významné posílení kvalifikované většiny namísto hlasování jednomyslností a rozšíření jejího pole působnosti do dalších oblastí. První úpravou Maastrichtské smlouvy poté byla smlouva Amsterodamská platná od 1. května 1999, jež byla o poznání lépe uchopitelná. Co se však týče změn a reforem hlasovacích procedur v Radě, byly jen minimální, opět se však navýšil počet oblastí, ve kterých se kvalifikovaná většina užívala. Snahy o zvětšení efektivity reformováním evropských institucí a změny jejich rozhodovacích pravidel pokračovala i nadále, tentokrát ve formě smlouvy z Nice, která vešla v platnosti 1. února 2003. Základem této reformy byla tři nová kritéria, která byla potřebná pro přijetí návrhu kvalifikovanou většinou, systém tzv. *trojí většiny: systém váženého hlasování, počet obyvatel a počet států*².

V současné době platí podmínky stanovené Lisabonskou smlouvou z 1. prosince 2009, která rozšířila způsob hlasování kvalifikovanou většinou o 68 dalších oblastí, a kdy se zcela opustil systém trojí většiny (viz. výše). Zároveň díky tomuto dokumentu došlo

¹ Evropské společenství vzniklo ze Evropského hospodářského společenství a představovalo nejsilnější ze tří pilířů Evropské unie

² Členské státy hlasující pro legislativní návrh musí představovat minimálně 62 % obyvatelstva EU, počet států nadpoloviční většinu

k oddělení předsednictví Rady a Evropské rady, která tím získala stálého předsedu³ voleného na dva a půl roku, může být zvolen dvakrát po době. Lisabonská smlouva pak v mnoha ohledech navázala na text dříve odmítnuté ústavní smlouvy. Názory na tuto smlouvu se kvůli její poměrně revolučnímu obsahu různily, jedni jej napadají jakožto dokument omezující národní suverenitu členských států, druzí v něm vidí šanci na zjednodušení chodu Evropské unie a jejích legislativních procesů (Consilium, 2022). Právě kvůli tomuto nejednoznačnému postavení vůči Lisabonské smlouvě a na základě tlaku od některých členských států EU se i nadále v Radě používal systém váženého hlasování a zavedení nového systému se odložilo až na 1. listopad 2014.

Definujeme zde tedy novou formu hlasování zvanou kvalifikovaná většina, která při hlasování bere v potaz dvě kritéria: počet států a počet obyvatel. V dnešní době se tato forma hlasování v Radě vyskytuje jako nejčastější varianta oproti dřívější jednomyslnosti. Kvalifikovanou většinou (*Qualified majority*) rozumíme, že dochází ke splnění dvou podmínek současně, tzv. *pravidlo dvojí většiny*, tedy 55 % členských států hlasuje pro navrhovaný legislativní návrh (což v praxi znamená nejméně 15 států ze 27 včetně). Společně s tím návrh musí podporovat členské státy, jež zastupují nejméně 65 % celkového počtu obyvatel Evropské unie,⁴ výjimky tvoří *blokační menšina*⁵ či *posílená kvalifikovaná většina*. V Lisabonské smlouvě se přímo dočteme, že: „*blokační menšinu musí tvořit nejméně čtyři členové Rady, jinak se kvalifikovaná většina považuje za dosaženou.*“⁶ Je tím myšleno, že k zablokování návrhu je třeba čtyř států, které ovšem reprezentují minimálně 35 % obyvatel Evropské Unie. Podmínka je směřována na velké státy, které by velmi jednoduše poté mohly blokovat rozhodnutí vůči menším a méně lidnatým státům. Již výše zmíněnou jednomyslností (*Unanimity*) Rada hlasuje o záležitostech vysoce citlivých, za které se považují například společná a zahraniční politika, členství v EU, finance EU či některá vnitřní ustanovení v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí. (Consilium, 2022) K přijetí navrhovaného legislativního návrhu prostou většinou (*Simple majority*) stačí, aby pro návrh hlasovalo alespoň 14 členů Rady z plného počtu 27. Tento způsob je využíván v otázkách procedurálních (přijímání jednacího řádu)

³ V současné době jím je Charles Michel, který své první funkce období zahájil dne 1. prosince 2019

⁴ Čl. 16 odst. 4 Smlouvy o EU

⁵ Blokační menšina je možnost zablokování návrhu, pokud počet států a procentuální reprezentace unie splní určitou hranici

⁶ Čl. 16 odst. 4 Smlouvy o EU

nebo v administrativních žádostech Komise o provedení průzkumů či předložení návrhů.
(Consilium, 2022)

2. Konsensus

2.1 Definice

Význam konsensu (*lat. consensus*) se obecně definuje jako shoda mínění jistého společenství, obecně jakýkoli vzájemný souhlas. (Nový akademický slovník cizích slov, 2005) Konsensuální rozhodování jsou skupinové rozhodovací procesy, při kterých se zúčastnění snaží najít kompromis, aby cílený návrh byl přijat všemi členy. Je třeba zdůraznit, že konsensus *není* ekvivalentem jednomyslnosti, ač by se to tak na první pohled mohlo jevit. (Heisenberg, 2005) Při rozhodování jednomyslností je vyžadováno, aby všichni účastníci projednávanému rozhodnutí vyjádřili podporu.

2.2 Míra konsensu v Radě

Konsensus hraje v rozhodovacích procesech Rady Evropské unie klíčovou roli. Rada je centrálním orgánem, který společně s Evropským parlamentem přijímají zákonodárná opatření, jež jsou politicky, ekonomicky a kulturně rozmanitá. Dosažení kompromisu mezi jednotlivými členskými státy je náročná disciplína, je však důležitá pro správné a účinné fungování evropské integrace. Dosahování konsensu v rozhodovacích procesech Rady je dynamickým jevem, který reflektuje složitost evropské integrace a politickou realitu Evropské unie. Ačkoli formálními rozhodovacími mechanismy Rady jsou hlasování kvalifikovanou většinou či jednomyslnost, kultura konsensu převládá a většina rozhodnutí se přijímá právě tímto způsobem (Heisenberg, 2005).

Z historické hlediska konsensus v Radě prošel evolucí a změnami v návaznosti na to, jak se měnila evropská integrace, počínaje založením Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO) v roce 1951. Od této chvíle se začaly postupně vyvíjet institucionální mechanismy a postupy rozhodování, které mají usnadňovat vyjednávání mezi evropskými státy. Jeden z hlavních zákonodárných orgánů EU a jeho rozhodovací postupy navíc po dlouhé roky bývaly zahaleny tajemstvím, teprve až od prosince 2009 je možné získat přístup ke hlasování vlád v Radě. V roce 2006 došlo ke zveřejnění prvních videozáznamů z legislativních jednání a po Lisabonu navíc musí projednávání být veřejné a veškeré rozpravy být videostreamovány na internetových stránkách Rady (Hobolt a Wratil, 2020).

Míra konsensu je ovlivňována mnoha důležitými faktory, ať už se jedná o politické priority členských států, povahu probíraných témat či politickou krizi. Tedy to, jakým

způsobem konsensu bude dosaženo, záleží na mnoha proměnných. Zkoumání konsensu a jeho vlivu na poli evropské politiky se po dlouhou dobu nevěnovala pozornost, v posledních letech již však máme k dispozici mnoho studií a odborných článků, které se zaměřují právě na tuto problematiku. Vysvětlují, jak si konsensus stojí a zda se k němu stále přistupuje v takové četnosti, jako před Lisabonskou smlouvou. Důležité je zmínit, že poté, co vešla v platnost Lisabonská smlouva, došlo k významné politizaci evropské integrace jako takové (Pircher a Farjam, 2021). Politizace je proces přenesení problému do politiky a učinění dříve nepolitické záležitosti politickou, tzn. vnímání, že něco má politický význam a stává se předmětem politické debaty. Rozhodnutí mohou být ovlivněna politickými ideologiemi, stranickými zájmy nebo veřejným míněním. Za politizaci se dá také považovat, když se společnost značně angažovat v politickém procesu, které ji dříve připadaly mimo dosah. Celkově má tak vliv jak na průběh, tak i na výsledek projednávaných politik. Vzestup politizace témat je pravděpodobně způsobeno zvyšující se mírou euroskepticismu mezi veřejností v zemích Evropské unie.

Navíc se ukazuje, že Rada je velmi ovlivňována momentálními náladami společností všech členských států. Respektive, vlády, jež je v Radě zastupují reflektují momentální nálady veřejného mínění (Hobolt a Wrátil, 2020) a ve strachu z toho, že by mohly ztratit podporu na domácí půdě, jednají právě dle něj. Výraznější je toto chování přímo u specifických témat, která jsou blízká dané zemi. Pokud se projednávají otázky neatraktivní či neaktuální pro domácí dění, aktivita vlád v Radě je velice nízká. Jinak řečeno, Rada se podobá běžnému zákonodárnému orgánu, který reaguje na veřejné mínění více než by se od mezinárodní instituce izolované od vnějších tlaků čekalo (Hobolt a Wrátil, 2020).

Někteří autoři se domnívají, že právě vlivem politizace, širokým rozšiřováním Rady, které začalo s rokem 2000 a tedy i diverzifikace jejích členů má dopad na kulturu rozhodování v evropských institucích (Hagemann a Franchino, 2016). Dle jejich názoru se přístup založený na neformálním rozhodování přelévá do přístupu, ve kterém se klade důraz na dodržování formálních pravidel a postupů rozhodování. Politiky v Evropské unii se staly spornějšími, než jimi byly na počátku 21. století, v neposlední řadě vlivem uprchlické krize, krizí eurozóny (Börzel a Risse, 2018) nebo tématem klimatické krize. Za zmínku stojí i Velká recese v letech 2008 a 2019, jež zvětšila ekonomické a diplomatické rozdíly mezi severní a jižní Evropou. (Novak et al., 2020) Mnohočetné krize vedou tyto

pozorovatele k závěru, že dochází k nárůstu konfliktů v legislativním procesu, a nakonec i k odklonu od konsensuálního vyjednávání k oficiálním hlasováním. Zároveň vlivem již výše zmíněného nahrávání vládních postojů dochází k tomu, že vlády jsou nyní ochotnější hlasovat proti, zdržet se hlasování anebo projevit nesouhlas s návrhem, pokud jim přijde, že je to *užitečné* (Hagemann a Franchino, 2016).

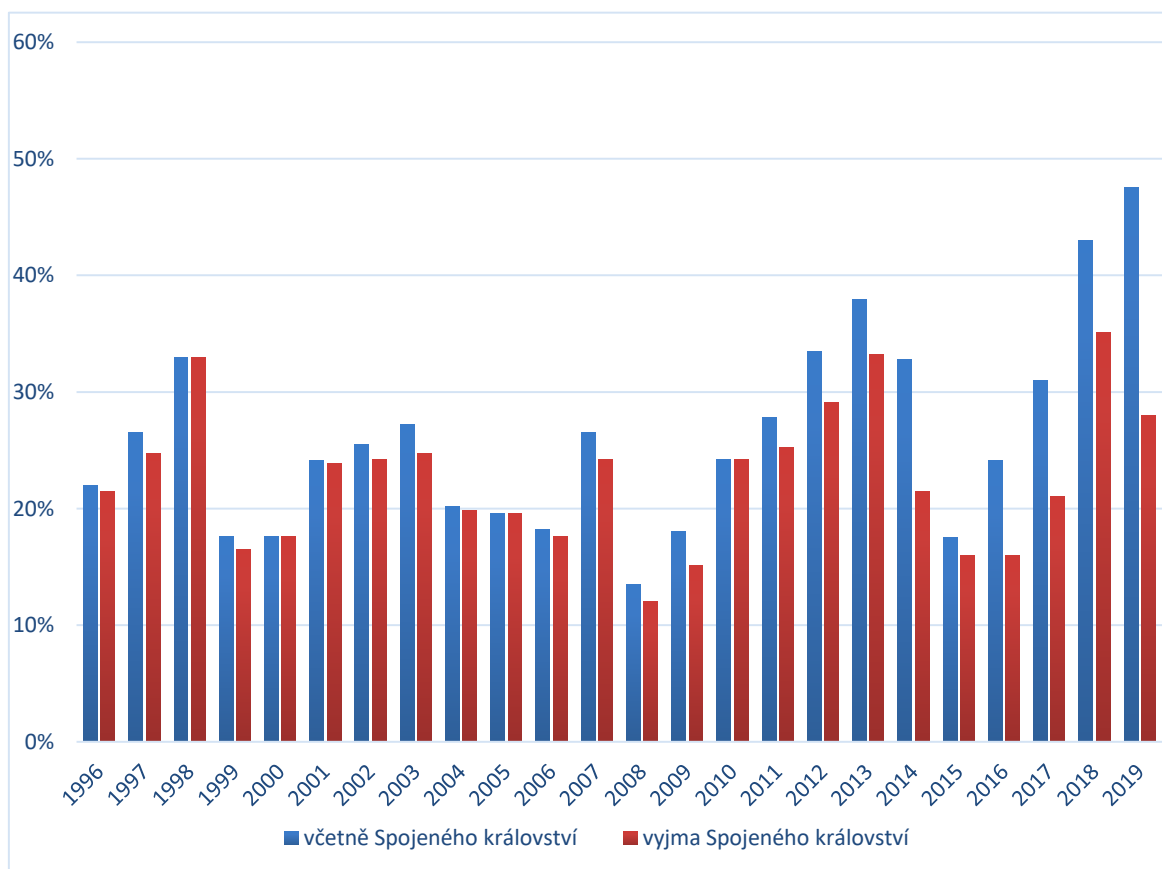
Ačkoli existují studie, které naznačují upadání míry konsensu, najdeme i autory, kteří s tímto názorem nesouhlasí. Jsou přesvědčeni, že tento základní kámen politického procesu v EU stále zůstává normou a přicházejí s tvrzeními, která konsensus podporují. Normou podle nich zůstává i přes to, že se najdou státy, které jej porušují, můžeme zmínit typicky Visegrádskou skupinu⁷ či Spojené království, které se však z analýz vylučuje v kontextu s brexitem. Za znak úspěšného předsednictví se považuje dosahování konsensu mezi vládami, předsedající státy jsou tak ochotné použít i procedurální taktiky k dosažení shody (Novak et al., 2020). Pomocí oznámení o dosažení politické dohody se snaží přimět některé klíčové aktéry k podpoře legislativy anebo je žádá o veřejné vyjádření, pokud oponují či se hlasování zdrží.

Zde totiž nastává obava členských států z tzv. ostrakizace, tedy toho, že budou izolováni a ostatní státy se na ně budou dívat „skrze prsty“, pokud se k nepřipojí k většině. Ministři skutečně neradi dávají tisku a voličům najevo, že byli „poraženi“ a jsou v menšině oproti ostatním státům. V návaznosti na to je třeba také dodat, že ačkoli ministr hlasoval proti přijatému návrhu, musí se v jeho zemi implementovat, což celé situaci dodává o něco nepříjemnější konotaci (Novak, 2013). V konečném důsledku pro něj tento krok nese více negativních než pozitivních věcí, ve většině případů se ministři nechtějí dávat najevo tisku ni voličům, že byli „poraženi“ a proto raději návrh podpoří, ačkoli je pro ně méně vyhovující (Novak et al., 2020). Přítomnost vnitroinstitucionálního konsensu může být poté spojena především i s tím, že během prvního čtení v řádném legislativním postupu není omezená časová lhůta a je zde tedy mnoho prostoru pro vyjednávání. Jako další faktor je zmiňován vliv Komise, která má možnost dalšího institucionálního omezení po roce 2009, jež se vztahuje na zamítání projednávání některých témat. Jednoduše řečeno, Komise filtruje některé legislativní návrhy, které se jeví být konfliktnějšími a tím přispívá jednak k vymezení napětí v Radě, tak i k postupnému poklesu počtu legislativních návrhů (Kassim et al., 2017).

⁷ Aliance států střední Evropy: Česká republika, Slovenská republika, Polská republika a Maďarsko

Následné přijaté legislativní návrhy se v případě Rady berou v potaz jako ty, kde bylo pravidlem rozhodování pomocí kvalifikované většiny. Mezi lety 2004-2009 se jednalo o 79 % návrhů, od roku 2009 do dnes se jedná o přibližně 80 %. Ani co se míry nesouhlasu proti přijatým legislativním opatřením týká, nevzniká zde žádná revolta, naopak se jeví zůstávat na relativně nízké úrovni jako v předešlých letech (Novak et al., 2020), přičemž jako formu nesouhlasu proti opatření se bere nejen přímé hlasování proti ale i zdržení se hlasování.

Graf 1: Procento rozporovaných legislativních návrhů, Rada Evropské unie, 1996-2019

Graf převzat z článku od Stéphanie Novak, Olivier Rozenberg, Selma Bendjaballah (2005)

Procenta rozporovaných návrhů se od roku 1996 do současnosti nijak téměř nezměnila, v průměru se jedná o 20 % rozporování ročně, výjimku tvoří roky 2018 a 2019, kdy procentuální podíl napadených návrhů tvořil 43 a 47,5 %. Zde je však velice důležité se na tyto statistiky dívat bez Spojeného království, které se před svým odchodem 31. ledna 2020 velice často hlasování zdržovalo anebo hlasovalo proti. Bez tohoto člena nám rázem procenta spadnou o řád dolů, konkrétně na 35 a 28 %. Pro srovnání, v roce 1998 byl počet napadených návrhů okolo 33 %. V tomto případě se autoři dopracovávají k závěru,

že výše uvedená data svědčí ve prospěch kontinuity norem a chování v rámci Rady (Novak et al., 2020).

2.3 Navrhované změny na půdě EU

Zhruba v polovině listopadu 2023 Evropský parlament schválil návrh změn smluv Evropské unie (Evropský parlament, 2023). Primárním důvodem je zvýšení akceschopnosti EU a možnost dát občanům členských zemí větší slovo. Ačkoli návrh v parlamentu prošel, většina, která jej podpořila nebyla nikterak závratně vysoká. Schválení na změnu smluv prošlo s 305 hlasy, 276 bylo proti a 29 se hlasování zdrželo. Následné doprovodné usnesení bylo přijato s 291 hlasy, přičemž 274 poslanců zvedlo ruku proti usnesení a 44 svůj hlas nevyjádřilo. K zamítnutí zprávy tedy chybělo pouze 17 hlasů, což poukazuje na fakt, že ti, kteří návrh na reformu v EP tlačí, nemají v EU dostatečně potřebnou sílu a vliv. Hlavním bodem v navrhovaném usnesení je zrušení hlasování pomocí jednomyslnosti v Radě, týkajících se 65 oblastí zahrnujících i některé bezpečnostní a společné zahraniční politiky, oblasti daní či přijímání nových členů do společenství. Dosavadní způsob hlasování by byl nahrazen již často užívanou kvalifikovanou většinou či většinovým hlasováním. V současné době se čeká na ustavení konventu Evropskou radou, který se bude skládat z poslanců EP, komisařů, poslanců členských států a vedoucích představitelů EU. Na konventu poté bude změny ve smlouvách projednat a vydat doporučení pro pokračování.

Diskuse okolo práva veta je vysoce citlivá a návrh na jeho zrušení má silné odpůrce i zastánce. Mnoho konzervativních europoslanců tyto změny vnímá jako pokus o „únos Evropy“ a vytvoření „dystopického superstátu, který degraduje členské země na úroveň regionů,“ (Echo24.cz, 2023). Samy státy sedmadvacítky mají problém s přistoupením na možné zrušení práva veta. Na druhou stranu existují tvrzení, že alespoň částečné upuštění od práva veta by urychlilo mnohé procesy, které jsou jím blokovány. Názorným příkladem se ukazuje být Maďarsko, které za posledních několik měsíců dokázalo zablokovat mnoho rozhodnutí týkajících se Vladimira Putina. Viktor Orbán v počátcích nesouhlasil s embargem na ruskou ropu či oddaluje přijetí některých balíčků protiruských sankcí. Ačkoli všechny návrhy nakonec s jeho svolením prošly, vždy dokázal pro svou zemi úměrně s tím znovu získat uvolněné evropské fondy, které mu Komise zamrazila kvůli sporům o právní stát (iRozhlas, 2023). Některé větší a vlivnější země jako jsou Francie či

Německo zase kvůli právu veta nechtějí přijmout do EU nové státy Balkánu, právě proto, že i ony by veto obdržely.

Otázkou je ohrožení suverenity států, na což není jednoduchá a spolehlivá odpověď. Důležité je zmínit, že odchod od jednomyslnosti se neplánuje aplikovat na všechny oblasti, jak již bylo zmíněno výše. Obava panuje také ve státech bývalého sovětského bloku, kdy odstranění práva veta by znamenalo více než kdy dříve naprosté přehlasování těchto zemí, včetně České republiky. Je to však právě kultura konsensu v Radě EU, která tuto obavu dokáže vyvracet, pokud se podíváme na data o využívání hlasování kvalifikovanou většinou, vyjde nám, že k přehlasování menších států tak často nedochází. Naprosto výjimečně potom dochází k situacím, kdy je přehlasována větší skupina států, v naprosté většině se do opozice staví pouze jeden stát. K tomuto tvrzení se přiklání i v rámci České republiky současný ministr pro evropské záležitosti, Martin Dvořák: „Jeden z argumentů, který je na straně toho, že se ta debata má vést, je množství hlasování, ve kterých bylo Česko přehlasováno většinovým způsobem – jsou to tři nebo čtyři procenta. Množství hlasování, ve kterých Česko použilo právo veta, to je asi jeden případ za těch dvacet let a bylo to v bezpečnostní politice,“ (iRozhlas, 2023)

Je více než pravděpodobně, že v konečných jednáních se dospěje k nějaké formě kompromisu, ve které se ustanoví zrušení veta v některých případech, v dalších poté bude zachováno.

2.4 High public salience

Tento pojem se dá volně přeložit jako něco, co má vysokou veřejnou významnost či vysokou veřejnou známost. Jedná se o situaci, kdy je daná záležitost nebo téma široce známé a diskutované veřejností, většina společnosti o tom má minimálně povědomí. Jak moc vysokou naléhavost široká veřejnost přisuzuje určité otázce v politické agendě (Meunier a Czesana, 2019). Skrze studie je prokázáno, že vzestup a pokles významu témat obvykle koresponduje se změnami vládních politik, je však otázkou, zda se toto dá vypořádat i na mezistátní úrovni (Bromley-Trujillo a Poe, 2020).

V současné době výzkumy naznačují, že vztahy mezi veřejnými míněními a přijetím daného politického tématu „*elitami*“ skutečně existují (Lax a Phillips, 2012), nicméně stále se diskutuje o tom, jak veliký tento vliv je a na čem je přesně postaven.

Metaanalýza článků (Burstein, 2003) hodnotících vliv veřejného mínění na reakce politiků zjistila, že v 75 % případů se v těchto studiích nachází souvislosti (Lax a Phillips). To by tedy znamenalo, že rozhodnutí na politické úrovni jsou ovlivňována tím, o jak veřejně významném tématu se jedná.

2.5 Fit for 55

Změny ve zvyklostech jednání Rady bude tato práce zkoumat na konkrétním příkladu v rozmezí let 2021 až 2023. Jedná se o legislativní balíček *Fit for 55*, což je soubor legislativních návrhů, které podporují snížení emisí skleníkových plynů o 55 % do roku 2030 oproti roku 1990 (Fakta o klimatu, 2024). Evropskou komisí byl tento legislativní návrh přestaven v červenci 2021, přičemž vyjednávání o finální podobě legislativy trvala až do roku 2023. Cílem je udržení globálního oteplení pod hranicí 1,5 °C a zajistit potřebnou transformační změnu v celém hospodářství, společnosti i průmyslu. Vlivem tohoto souboru návrhů má vzniknout vyvážený a splnitelný rámec pro dosažení cílů EU v oblasti klimatu. Fit for 55 je součástí širšího projektu Zelená dohoda pro Evropu (*European Green Deal*), jehož cílem je dosažení uhlíkové (klimatické) neutrality do roku 2050.

Legislativní balíček obsahuje 15 hlavních bodů, kterými jsou: systém EU pro obchodování s emisemi, sociální fond pro klimatická opatření, mechanismus uhlákového vyrovnání na hranicích, cíle členských států v oblasti snižování emisí, emise a pohlcování půdy v důsledku využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví, emisní normy CO₂ pro osobní automobily a dodávky, snižování emisí metanu v odvětví energetiky, udržitelná letecká paliva, dekarbonizovaná paliva v lodní dopravě, infrastruktura pro alternativní paliva, obnovitelné zdroje energie, energetická účinnost, energetická náročnost budov, balíček opatření pro trh s vodíkem a dekarbonizovaným plynem a zdanění energie. (Publyon, 2023)

Z těchto patnácti navrhovaných legislativních návrhů bylo do dnešního data schváleno dvanáct, tři tedy stále čekají a jsou v procesu schvalování. Byly však provizorně přijaty v předběžné dohodě spoluzákonodárců, tzn., že bylo dosaženo dohody mezi Evropským parlamentem a Radou Evropské unie ohledně návrhu právního předpisu. Dohoda tedy znamená i to, že se obě instituce shodly na konečném znění návrhu a budou o

něm v této formě hlasovat, pokud návrh projde bude považován za přijatý a zveřejněn v Ústředním věstníku EU.

3. Teorie a metodologie

3.1 Sociální konstruktivismus

Teorie sociálního konstruktivismu se do studií o Evropské unii dostala skrze disciplínu mezinárodních vztahů koncem 90. let 20. století a jedná se o významný doplněk toho, jak se EU studuje. Jednalo se o reakci na převládající teorie neofunkcionalismu a intergovernmentalismu, které se zaměřovaly zejména na ekonomickou integraci a mezinárodní dohody mezi státy. To však podle kritiků nedokáže plně vysvětlit dynamiku evropské integrace a chování aktérů v kontextu evropských vztahů, protože se nezabývají vlivem identit, idejí a normativních faktorů (hodnoty, normy, přesvědčení). Vzhledem k tomu, že procesy evropské integrace jsou velice komplexní záležitostí, že třeba brát v potaz měnící se politické, ekonomické a sociální podmínky, což právě tehdy převzatá teorie, narozdíl od dvou předchozích, nabízela.

Sociální konstruktivisté tvrdí, že lidé nejsou odděleni od kontextu svého prostředí a že ideje a přesvědčení, které jednotlivce obklopují, ovlivňují jejich jednání. Oni jednotlivce následně (kolektivně) reprodukují či „rekonstruují“ toto prostředí svým chováním (Risse, 2004). Zjednodušeně řečeno, sociální konstruktivismus je teorie, dle níž společná přesvědčení, normy a hodnoty ve společnosti jsou formovány interakcemi mezi lidmi a jejich prostředím, nejsou to pouze věci, které jsou samy o sobě dané. To znamená, že to, co považujeme za „pravdu“ anebo „realitu“ je často formované našimi společnými zážitky a dohodami s jinými lidmi, není to pouze naše objektivní skutečnost. Realita není objektivní, ale spíše konstruovaná prostřednictvím sociálních interakcí a sdílených významů.

Jak již bylo výše zmíněné, sociální realita z nebe nespadlo, ale lidské subjekty ji konstruují a reprodukují prostřednictvím svých každodenních praktik, před skoro šedesáti lety pro to vznikl název „*sociální konstrukce reality*“ (Berger a Luckmann, 1966). Bohužel nám to neposkytuje jasnou definici, Risse to tedy vysvětluje způsobem, že tato teorie „vychází ze sociální ontologie, která trvá na tom, že lidské subjekty neexistují nezávisle na svém sociálním prostředí a jeho kolektivně sdílených systémech významů („*kultura*“ v širším smyslu)“ (Risse, 2004).

Sociální konstruktivismus je tedy důležitým konceptem v kontextu rozhodování v evropských institucích. Z určitého hlediska může měnit způsob, jakým evropské instituce chápou své priority a cíle, například pokud je evropská identita brána jako důležitá, instituce

upřednostňují politiky, jež identitu budou posilovat, ačkoli by jiné faktory ukazovaly, že je vhodné priority směřovat jinam. Zároveň ovlivňuje proces rozhodování tak, že klade důraz na interpretaci podávaných informací. Evropské instituce mohou více brát v úvahu, jak jsou politiky či učiněná rozhodnutí vnímány veřejností nebo v různých členských státech, namísto toho, aby se řídily pouze daty. Tento přístup rozhodování může vést k větší ohleduplnosti a citlivosti v určitých zájmech, tématech a hodnotám ve společnosti. To se úzce pojí s přímými interakcemi mezi evropskými institucemi a jednotlivými členskými státy, kdy instituce mohou více respektovat a podporovat snahy členských států při prosazování citlivých témat a hodnot.

V rámci rozhodování Rady se můžeme odkazovat právě na odstavec výše, kdy konstruktivismus dále zdůrazňuje, že významnými aktéry při rozhodovacích procesech jsou nejen samotné vlády, ale i úředníci a diplomaté působící v rámci Rady. Jejich vnímání a komunikace o prioritách a cílech svých zemí může ovlivnit konečný výsledek rozhodování. Dále je možné uvažovat větší porozumění dynamiky jednání mezi jednotlivými delegacemi evropských členských států. Pochopení a vnímání hodnot hraje klíčovou roli při utváření dohod a kompromisů mezi státy. Dal by se uplatňovat i v rámci enviromentální politiky, při veřejných hlasováních se jedná o jedno z nejvíce rozporovaných témat. Krásnou ukázkou rozdílného vnímání je poté konkrétně ambiciózní a zároveň kontroverzní legislativní balíček Fit for 55, kdy ze všech prozatímních schválených návrhů jich všech 13 bylo rozporovaných. Země kladou menší důraz na ochranu životního prostředí než jiné a namísto boje proti změně klimatu mají v žebříčku priorit jiné zájmy, jako jsou ekonomický růst či ochrana průmyslové konkurenceschopnosti.

Je třeba však zmínit, že ačkoli se sociální konstruktivisté zabývají tím, co aktéři dělají na základě svých vlastních přesvědčení a zájmů, zároveň jsou ochotni se připojit k intergovernmentalistickému výkladu. Tím pádem uznávají to, že aktéři zároveň existují v rámci struktury moci a mezistátního vyjednávání v EU a musí se jemu přizpůsobovat.

3.2 Cíle práce

Cílem v této bakalářské práci je analyzovat a popsat změny ve zvyklostech rozhodování Rady Evropské unie na příkladu legislativního balíčku Fit for 55. Konkrétně zde budou zkoumáno, zdali míra konsenzu v legislativních procesech Rady během let 2021

až 2023 upadá či zůstává stejná. Hlavní výzkumná otázka pro tuto práci zní: „*Mění se míra konsensu v rozhodovacích procesech Rady Evropské unie během let 2021 až 2023?*“.

Na základě dostupné odborné literatury a dostupných dat tedy pro práci stanovujeme dvě protichůdné hypotézy:

H1: „Míra konsensu v časovém rozmezí let 2021 až 2023 v Radě Evropské unie se snižuje.“

H2: „Míra konsensu v časovém rozmezí let 2021 až 2023 v Radě Evropské unie zůstává konstantní.“

Tyto hypotézy předpokládají, že ze sesbíraných dat vypočítáme buďto snižující se míru konsensuálního rozhodování, anebo že naopak míra konsensu zůstává relativně konstantní.

Dále pokládáme rozšiřující hypotézu:

H3: „Čím vyšší je veřejná významnost tématu, tím vyšší je míra rozporovaných návrhů v Radě.“

3.3 Předmět analýzy

V této práci byla pro získání informací použita analýza legislativních dokumentů dostupných na oficiálních stránkách Rady. Esenciální je vycházet z dokumentů v časovém horizontu 2021 až konec roku 2023, které se týkají přímo zkoumaného tématu, tedy balíčku Fit for 55. Pro úplný pohled na změny v míře konsensu a nutné porovnání je však důležité se zabývat i lety předcházejícími.

Nejprve tedy dojde k analýze přijatých legislativních návrhů od roku 2009 do již zmíněného konce roku 2023. Jedná se o výsledky veřejných hlasování Rady získaných z jejích oficiálních stránek. Dále pak proběhne analýza přímo konkrétních návrhů klimatického balíčku a srovnání s celým rokem 2023. Nakonec se práce zabývá tím, co je pravděpodobně onen konsensus v Radě a jakým způsobem vypadá v určitých tématech a čím je ovlivňován.

3.4 Metodologie

Pro nalezení odpovědi na výzkumnou otázku této bakalářské práce a potvrzení či vyvrácení hypotéz byla zvolena kvantitativní analýza. Konkrétně se jedná o kvantitativní deskriptivní analýzu, kdy byla sbírána data v průběhu let a porovnávána. Deskriptivní výzkumy umožňují práci s většími vzorky a mapují zvolený soubor s cílem popsat, co se děje nebo co se stalo (McNabb, 2015). Metodologicky bylo nakonec kvůli dostupnosti a možnostem sběru dat zúženo zkoumání míry konsensu v Radě pouze na legislativní procesy. Byly zkoumány legislativní dokumenty, konkrétně výsledky veřejných hlasování Rady, a to v časovém horizontu let 2009 až 2023. Tedy od vstupu platnosti Lisabonské smlouvy do doby, do které je možnost sehnat kompletní data za celý rok, první polovina roku 2024 je proto z tohoto důvodu již vynechána. Veřejnými hlasováními (*public votes*), která jsou definována jednacím řádem, konkrétně článkem 8 „*Jiná veřejná jednání Rady a veřejné rozpravy*“, jež má za cíl zajistit transparentnost a otevřenost procesu rozhodování EU a umožnit tak veřejnosti sledovat institucionální diskuse. V práci byli použita i korelační analýza, která umožňuje změřit, do jaké míry spolu dvě proměnné souvisejí a jak velká je síla tohoto vztahu (McNabb, 2015).

První učiněný krok bylo shromáždění veškerých dat o hlasování Rady v průběhu vybraných let z oficiálních stránek Rady Evropské unie (Consilium, 2024). Data zahrnují informace o tom, kolik bylo celkově přijato (*adopted*) legislativních návrhů během každého roku, přičemž následně byla hlasování analyzována tak, zda se vyskytl členský stát hlasující proti (*votes against*) anebo se hlasování zdržel (*abstention*). Vyřadila se z praktických důvodů hlasování jednomyslností a pracovalo se pouze s pravidlem hlasování kvalifikované většiny, role zdržení se hlasování u jednomyslnosti je jiná, než u kvalifikované většiny (Pasarín a Font, 2021). S tímto výběrem následně byl vytvořen procentuální poměr toho, kolik legislativních návrhů bylo rozporováno (*contested*) (tj. členský stát hlasoval proti návrhu anebo se hlasování zdržel)⁸. V další části došlo k selekci a vyřazení Spojeného království z těchto hlasování. Důvodem bylo, že v posledních letech před svým odchodem z Evropské unie Británie zkreslovala statistické výsledky, a to i v případě měření míry konsensu. V analytické části práce jsou poté přiloženy grafy a tabulky dokazující tuto skutečnost. Poté proběhla analýza získaných dat a na jejich základě došlo k vyhodnocení.

⁸ V potaz nebyly brány případy, kdy se členský stát hlasování neúčastnil

Jelikož se jedná o případovou studii, posledním krokem ve sběru dat byl výběr těch legislativních návrhů, které se týkaly přímo balíčku Fit for 55. Vzhledem k širšímu poli působnosti této legislativy bylo nutné postupně projít všechna hlasování na základě specifických oblastí politik. Jsou jimi: životní prostředí, energetika, doprava a finanční záležitosti. I v tomto případě byla analyzována sesbíraná data z hlasování a následně vyhodnocena.

4. Analytická část

V této analytické části nejprve dojde k představení výsledků hlasování v jednotlivých letech a následnému procentuálnímu grafickému znázornění rozporovaných návrhů. V této části práce dochází i k debatě nad motivací členských států, i včetně Spojeného království jakožto bývalého člena, jež nejčastěji rozporují navrhované legislativní návrhy. Poté bude se zdůvodněním od hlasování odebráno právě Spojené království a následně dojde k rozebrání a porovnání výsledků legislativního balíčku Fit for 55. Nakonec s pomocí výsledků dojde k vyhodnocení míry konsensu v Radě s navázáním na předchozí studie uvedené v kapitolách výše. Poslední část analytické části práce se věnuje míře rozporovanosti jednotlivých návrhů a na jakém principu konsensu mezi členskými státy EU pravděpodobně funguje.

4.1 Výsledky hlasování

4.1.1 Analýza hlasování v letech 2009-2023

Rada Evropské unie, v té podobě, jak ji známe dnes, byla ustanovena 1. prosince 2009 tzv. Lisabonskou smlouvou a ke zcela definitivnímu zavedení všech změn do praxe došlo 1. listopadu 2014. Sběr dat pro zkoumání míry konsensu v Radě započal právě rokem 2009, kdy došlo i ke zobečnění řádného legislativního procesu. Prvním krokem bylo získat celkový počet legislativních návrhů, jež byly Radou schváleny, tzn. návrh měl zelenou u 55 % států a více, zároveň reprezentovali 65 % a více obyvatel Evropské unie.

V průběhu vysbíraných patnácti let je možné vidět, že celkový průměr schválených legislativních návrhů zaznamenává směrem k roku 2023 mírný pokles (viz. tabulka 1). V pětiletí 2009 až 2013 je průměrný počet legislativních návrhů 119, v dalším pětiletí 2014 až 2018 je to 106,2 a v posledním intervalu 2019 až 2023 už je to v průměru 100 návrhů. K tomuto jevu by se dala hned v úvodu připojit teorie, že menší počet legislativních návrhů v Radě vede k jednoduššímu udržování normy konsensu (Novak et al., 2020) a tedy jeho míra by měla zůstat konstantní. Je zde možné vyzorovat vychýlení tvořící se v pravidelných pětiletých intervalech, konkrétně jde o tyto: 2009 (155), 2014 (154) a 2019 (125). Jedná se o volební roky do Evropského parlamentu, ve kterých se vždy počty schválených návrhů zvyšují, stejná tendence se očekává i v letošním volebním roce 2024. V Tabulce 1 je k dispozici přehled počtů přijatých legislativních návrhů a zároveň jejich rozdělení podle pravidla hlasování, tzn. kvalifikovanou většinou anebo jednomyslností. Co

se samotné jednomyslností týče, můžeme vyzorovat výrazně sestupnou tendenci v jejím využívání. Pokud odhlédneme od roku 2009, v počátcích můžeme vyzorovat procentuálně vyšší poměr hlasování jednomyslností, než tomu je u konečných let, kupříkladu v letech 2010, 2013, 2014, 2016 a 2018 se hodnoty pohybují okolo 8 až 10 %. Čím blíže jsme roku 2023, tím se počet velice rychle snižuje, je zcela v souladu se současným navrhováním změn v rozhodování EU a rušení hlasování pomocí jednomyslnosti v 65 oblastech. Podle statistických údajů více hlasování probíhá právě kvalifikovanou většinou, zároveň však nedochází k žádnému pozorovatelnému zvyšování počtu rozporovaných návrhů.

Tabulka 1: Přehled přijatých legislativních návrhů, 2009-2023

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
počet přijatých legislativních návrhů	156	98	113	91	138	172	88	81	89	101	137	77	112	85	89
návrhy přijaté kvalifikovanou většinou	155	88	106	86	126	154	81	74	83	90	125	71	105	81	86
návrhy přijaté jednomyslností	1	10	7	5	12	18	7	7	6	11	12	6	7	4	3

Zdroj dat: autorčina analýza, oficiální internetové stránky Rady EU

Jak již bylo zmíněno výše, při konečných výpočtech se pracovalo pouze s pravidlem hlasování kvalifikované většiny, role zdržení se hlasování u jednomyslnosti je jiná než u kvalifikované většiny. V následujících tabulkách 2 a 3 tedy vidíme celkové počty legislativních návrhů, od kterých jsou ty, jež byly přijaty jednomyslností, odečteny. V podrobné analýze zde nalezneme celkový počet návrhů, které prošly bez rozporování (tzn. hlasovaly v jejich prospěch všechny členské státy), i tady lze vidět v průběhu let mírný pokles, což je však v souladu s celkovým klesajícím počtem legislativních návrhů. Primárně se však byla potřeba propracovat k datům, která zahrnují celkový počet států hlasujících proti a počet států, jež se hlasování zdržely. Dohromady se s těmito dvěma kategoriemi pracuje jako s rozporovanými návrhy (tj. alespoň jeden stát se vyjádřil buďto

proti návrhu anebo se zdržel hlasování) a jsou vyjádřeny v procentuálních bodech z celkových 100 % přijatých návrhů za daný rok.

Tabulka 2: Přehled hlasování Rady a rozporovaných legislativních návrhů, 2009-2019

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
celkový počet legislativních návrhů*	155	88	106	86	126	154	81	74	83	90	125
celkový počet návrhů bez rozporování	126	58	68	55	72	97	52	47	54	51	64
celkový počet hlasování proti	13	14	21	18	32	33	15	7	10	20	19
celkový počet zdržení se hlasování	28	23	25	21	30	36	24	23	20	33	55
počet rozporovaných návrhů (v %)	18,7	34,1	35,9	36,0	42,8	37	35,8	36,5	35	43,3	48,8
návrhy rozporované pouze Spojeným královstvím	6	4	11	10	20	28	14	13	13	12	37
počet rozporovaných návrhů bez UK (v %)	17,4	34,1	31,1	31,4	37,3	26	27,2	23	20,5	36,7	28,8

*přijatých kvalifikovanou většinou

Zdroj dat: autorčina analýza, oficiální internetové stránky Rady EU

Tabulka 3: Přehled hlasování Rady a rozporovaných legislativních návrhů, 2020-2023

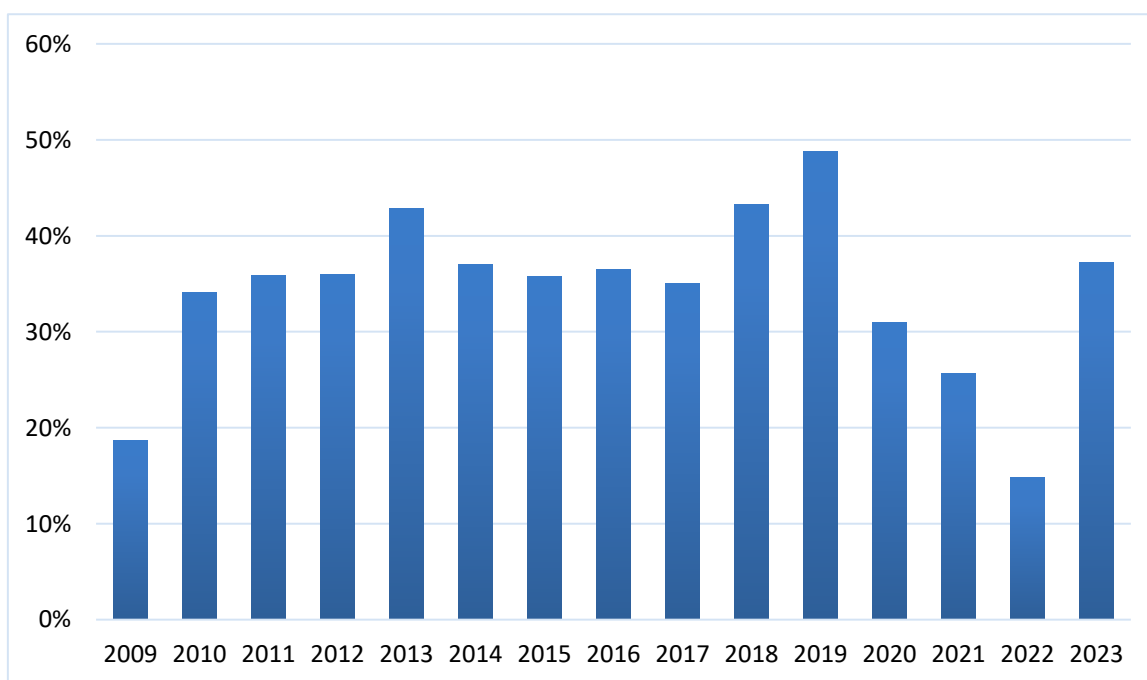
	2020	2021	2022	2023
celkový počet legislativních návrhů*	71	105	81	86
celkový počet návrhů bez rozporování	49	78	69	64
celkový počet hlasování proti	12	14	7	20
celkový počet zdržení se hlasování	13	19	7	27
počet rozporovaných návrhů (v %)	31	25,7	14,8	37,21

*přijatých kvalifikovanou většinou

Zdroj dat: autorčina analýza, oficiální internetové stránky Rady EU

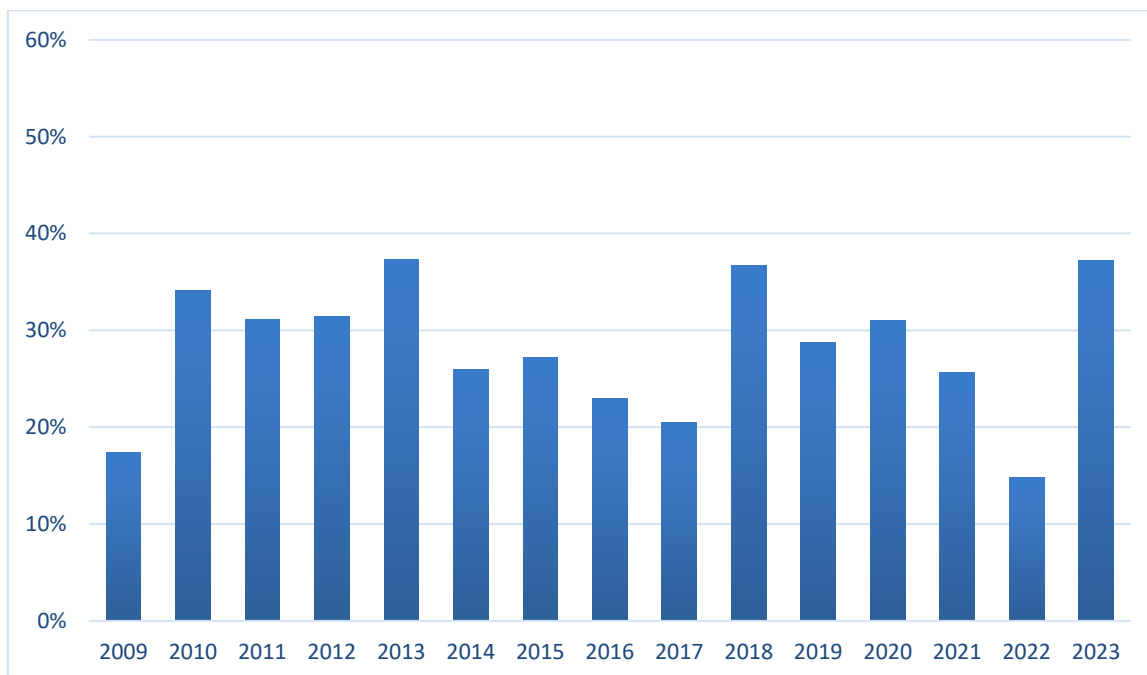
Na první pohled by se mohlo zdát, že postupem let dochází k masivnímu nárůstu počtu odporovaných návrhů, v roce 2009 se jednalo pouze o 18,7 % a o dalších pět let již se míra rozporu dostala na 42,8 %. Nejvyšší neshoda by pak měla panovat v letech 2018 (43,3 %) a 2019 (48,8 %), kdy se počet rozporovaných návrhů blížil skoro ke 50 %. Rok 2019 byl posledním rokem před odchodem Spojeného království, neangažovanost či bojkot ve velkém množství návrhů jsou zde více než zřejmé. Z tohoto úhlu pohledu tedy míra konsensu jednoznačně přetrvávat nemůže, respektive dalo by se říct, že dochází k jejímu poklesu. Jak je však již z čísel v tabulce 1 patrné, dochází zde ke silnému zkreslení výsledků, a to vlivem jednoho „rebelského“ státu, kterým je Spojené království Velké Británie a Severního Irska. Tato členská země opustila Evropskou unii k 31. lednu 2020, předcházející roky se však velice pravidelně stavěla proti anebo se zdržovala hlasování k návrhům přicházejících z evropských institucí a v rámci tohoto výzkumu znehodnotovala zkoumaná data. I z toho důvodu jsou zde dvě tabulky, přičemž tabulka 1 zahrnuje roky 2009 až 2019, kdy bylo Spojené království stále členem Evropské unie. V tabulce 2 poté již vidíme roky 2020 až 2023, kde k žádnému zkreslování výsledků už nedocházelo. Primárně posledních několik let před Brexitem si lze všimnout vysoké míry zkreslení (viz. graf 2 a 3), naměřené hodnoty spadnou v některých případech o celých 20 % a výsledná čísla již nesou nijak dramaticky vysoká.

Graf 2: Míra rozporovaných legislativních návrhů v procentech (včetně Spojeného království)

Zdroj dat: autorčina analýza

Graf 3: Míra rozporovaných legislativních návrhů v procentech (vyjma Spojeného království)

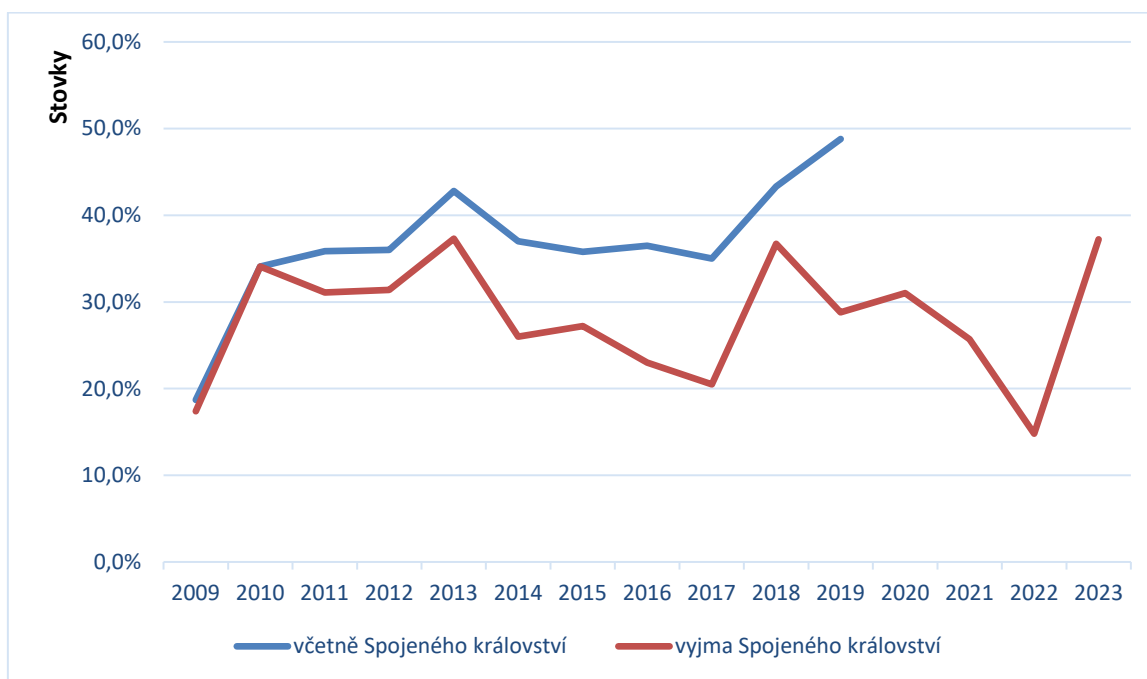
Zdroj dat: autorčina analýza

Legislativní návrhy rozporované pouze Spojeným královstvím od 1. ledna 2009 až do 31. ledna 2020 můžeme v rámci let nalézt v tabulce 2, celkové číslo je pak 167, což oproti ostatním členům EU vysoce přesahuje normu. Hned druhý stát, Rakousko, dosahuje počtu 60 a za ním stojící Německo 56. Priority Spojeného království se od těch evropských značně lišily a často docházelo k neshodám ohledně politik EU, v tématech jako jsou hospodářské regulace, rozpočet či přílišné omezování britské suverenity. Skeptický přístup zastávalo již od samého počátku k evropské integraci a vlivem neustálých obstrukcí si vysloužilo přezdívku „*awkward partner*“. Nikdy nesdílelo nadšení ohledně sjednocování a zaujímalo spíše skeptický postoj, vycházející převážně ze strachu o ztrátu identity a suverenity (Ronek, 2013). Všechny tyto faktory jistě vedly k častější nespokojenosti s prosazovanou legislativou, jakým směrem se evropská politika ubírá a následnému odchodu Spojeného království z EU.

Graf 4 potom pomocí dvou křivek ukazuje vývoj míry rozporovaných legislativních návrhů v průběhu měřených patnácti let. Horní modrá křivka znázorňuje hodnoty včetně Spojeného království, dolní červená pak hodnoty bez něj a pokračuje až do roku 2023. I přes nižší hodnoty však můžeme na červené křivce pozorovat jisté výkyvy směrem nahoru,

konkrétně roky 2013, 2018 a 2023 se jeví být více rozporované než ty ostatní. Nabízí se vysvětlení, že se jedná o předvolební roky, a proto členské státy mají tendenci více projevovat svá nesouhlasná stanoviska. Žádné validní důkazy, které by to dobře popisovaly a na kterých by se tento závěr dal postavit však nejsou.

Graf 4: Míra rozporovaných legislativních návrhů Rady v procentech, 2009-2023

Zdroj dat: autorčina analýza

4.1.2 Analýza hlasování legislativního balíčku Fit for 55

V rámci zkoumání míry konsensu v rozhodování Radě byl zvolen do případové studie legislativní balíček Fit for 55. Jako první bylo nejprve analyzováno všech patnáct legislativních návrhů balíčku, které byly v roce 2021 předloženy. Z těchto patnácti (resp. šestnácti, jelikož návrh s institucionálním číslem 2021/2011 (COD) se dělí na dva rozdílné dokumenty s označeními A B, zároveň u obou proběhla samostatná hlasování s odlišnými výsledky) legislativních návrhů bylo, jak již je zmíněno výše v teoretické části práce, do dnešního data schváleno pouze dvanáct (resp. třináct). Oblasti politik, kterých se tato legislativa týká není pouze životní prostředí, ale zahrnuje i dopravu, ekonomické záležitosti a energetiku. Při zjišťování míry konsensu je tedy na místě rozebrat si jednotlivá hlasování a analyzovat je, zároveň s tím je nutné výsledky srovnat s hlasováními z celého roku 2023 (v tomto roce byly všechny dosavadní návrhy balíčku schváleny).

Tabulka 4: Legislativní návrhy klimatického balíčku Fit for 55 a jejich rozporování

Název legislativního návrhu	Oblast politiky	Státy hlasující proti	Státy zdržující se hlasování
Zpřísnění výkonnostních norem pro emise CO ₂ pro nové osobní automobily a nová lehká užitková vozidla v souladu s ambicióznějšími cíli Unie v oblasti klimatu (2021/0197)	Životní prostředí	Polsko	Bulharsko, Itálie, Rumunsko
Závazné každoročním snižování emisí skleníkových plynů členskými státy v období 2021–2030 (2021/0200)	Životní prostředí	Polsko	Rakousko, Belgie
Oblast působnosti, zjednodušení pravidel pro vykazování a zajištění souladu a stanovení cílů členských států pro rok 2030, a nařízení (EU) 2018/1999, pokud jde o zlepšení monitorování, vykazování, sledování pokroku a přezkum (2021/0201)	Životní prostředí	Polsko	Maďarsko, Portugalsko, Švédsko
Změna rozhodnutí (EU) 2015/1814 v souvislosti s množstvím povolenek, jež má být umístěno do rezervy tržní stability pro systém EU pro obchodování emisemi skleníkových plynů do roku 2030 (2021/0202)	Životní prostředí	Polsko	Belgie, Bulharsko
Rozhodnutí o energetické účinnosti a o změně nařízení (EU) 2023/955 (přepřpracované znění) (2021/0203)	Energetika	Finsko, Maďarsko, Polsko	Belgie, Lotyšsko, Portugalsko, Slovensko
Nařízení o používání obnovitelných a nízkouhlíkových paliv v námořní dopravě a o změně směrnice 2009/16/ES (2021/0205)	Doprava	Polsko	x
Zřízení Sociálního klimatického fondu a změna nařízení (EU) 2021/1060 (2021/0206)	Životní prostředí	Finsko	Belgie, Polsko
Příspěvek letectví k cíli Unie snížit emise v celém hospodářství a o řádné zavedení celosvětového tržního opatření (2021/0207)	Životní prostředí	Polsko	Belgie
Nařízení o používání obnovitelných a nízkouhlíkových paliv v námořní dopravě a o změně směrnice 2009/16/ES (2021/0210)	Doprava	Polsko	x
Nařízení, kterým se mění nařízení (EU) 2015/757 s cílem stanovit začlenění činností námořní dopravy do systému EU pro obchodování s emisemi a monitorování, vykazování a ověřování emisí dalších skleníkových plynů a emisí z dalších typů lodí (2021/0211 A)	Životní prostředí	x	Polsko
Směrnice, kterou se mění směrnice 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v Unii a rozhodnutí (EU) 2015/1814 o vytvoření a provozování rezervy tržní stability pro systém Unie pro obchodování s emisemi skleníkových plynů (2021/0211 B)	Životní prostředí	Maďarsko, Polsko	Belgie, Bulharsko
Nařízení, kterým se zavádí mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích (2021/0214)	Ekonomika	Polsko	Belgie, Bulharsko
Nařízení a směrnice, pokud jde o podporu energie z obnovitelných zdrojů, a zrušuje směrnice Rady (EU) 2015/652 (2021/0218)	Energetika	Maďarsko, Polsko	Bulharsko, Česko

Zdroj dat: autorčina analýza, oficiální stránky Rady

Z výše provedené analýzy je patrné, že v případě balíčku Fit for 55 mezi členskými státy EU nepanuje vysoká shoda. Počet rozporovaných návrhů dosahuje 100 %, tzn. u všech 13 legislativních návrhů alespoň jeden stát hlasoval proti či se hlasování zdržel. V tabulce 6 jsou k vidění celá čísla hlasování Rady v roce 2023 společně s mírou rozporovanosti přijatých návrhů. S celkovým počtem 86 návrhů dosahuje počet rozporovaných návrhů 37,21procentních bodů, v číslech to je 32 rozporovaných návrhů, z toho 13 se týkalo právě klimatického balíčku. Nejvíce rozporované oblasti politiky mimo klima poté byla spravedlnost a vnitřní záležitosti, sociální politika a samostatně životní prostředí.

Naproti tomu v případě 13 přijatých legislativních návrhů balíčku Fit for 55 je rozporován každý jediný návrh. Proti se alespoň jeden stát vyslovil ve dvanácti případech, hlasování se alespoň jeden stát zdržel v jedenácti případech, celkem rozporovanost dosáhla celých 100procentních bodů. To jen podporuje teorii kontroverznosti enviromentálních politik. Pokud se z hlasování kompletně odeberou ta, týkající se klimatického balíčku, čísla se poměrně změní. Počet schválených návrhů bez rozporování zůstává stejný, za to počet hlasování proti klesne o osm a počet zdržených se hlasování o celých 16, což nám počet rozporovaných návrhů dostane na 22,09procentních bodu, což je o trochu vyšší než rok 2022 a téměř stejné, jako v roce 2021.

Tabulka 5: Přehled hlasování Rady v roce 2023

	Celkem	Fit for 55	Vyjma Fit for 55
celkový počet legislativních návrhů*	86	13	73
celkový počet návrhů bez rozporování	64	0	64
celkový počet hlasování proti	20	12	8
celkový počet zdržení se hlasování	27	11	16
počet rozporovaných návrhů (v %)	37,21	100,0	22,09

*přijatých kvalifikovanou většinou

Zdroj dat: autorčina analýza

4.2. Míra konsensu v legislativních procesech Rady

Na základě analýzy a získaných dat v předchozích kapitolách můžeme konstatovat mnohá zjištění ohledně míry konsensu v legislativních procesech Rady. V rámci zkoumání míry konsensu v průběhu let 2009 až 2023 na počtu rozporovaných legislativních návrhů je možné vyzorovat téměř konstantní křivku s pravidelnými odchylkami v předvolebních letech 2013, 2018 a 2023. Míra rozporování proti přijatým legislativním opatřením přetrvává i přes různé krize relativně stabilně nízká. A pokud už se ozývají členské státy a vystupují proti opatření, většinou se jedná o témata kontroverznějšího rázu, která nejsou v souladu s jeho domácí politikou. Konsensus v tomto případě vytváří dojem přetrvávající hluboce zakořeněné normy politického vyjednávání EU, a to i přesto, že se najdou témata, která některým státům nejsou sympatická. Dalo by se zde hovořit spíše o rostoucí míře tzv. izolovaného napadání (Novak et al., 2020).

Tyto závěry se však nedají aplikovat na klimatický balíček Fit for 55, při jehož analýze vyšlo najevo, že jde o velice spornou záležitost. Ačkoli zde by se dalo mluvit o jisté míře izolovaného napadání, primárně z polské strany, kdy tato členská země se vyslovila proti v celých jedenácti případech ze třinácti. Hlasování se pak zdržela dvakrát, tedy souhlasné stanovisko s návrhy neprojevila ani jednou. Jako druhé nejčastěji vystupovalo Maďarsko se třemi hlasy proti návrhům, zdrželo se jedenkrát. Dále by stálo za zmínku Belgie, která se zdržela ani jednou, avšak sedmkrát se hlasování zdrželo.

Zvolení oblasti environmentální politiky se v průběhu zpracovávání dat ukázalo jako lehce sporné, jedná se o jednu z nejvíce kontroverzních oblastí v rámci veřejných hlasování evropských institucí. V rozmezí let 2010 až 2023 proběhlo v Radě celkem 88 hlasování kvalifikovanou většinou, jež se týkala environmentální politiky. Z toho celých 53 navrhovaných legislativních návrhů, přesně 60,2 % z nich, bylo rozporovaných. Podobné číslo nedosahuje u žádné jiné politiky, druhá je až sociální se 52,4 % a poté energetika se 41,38 % rozporování.

4.3 Míra rozporování legislativních návrhů

Nabízí se blíže prozkoumat, na jakém principu konsensus v legislativních procesech Rady funguje. V tabulce 6 se nachází seznam všech současných členských států EU a počet přijatých legislativních návrhů, které jimi byly rozporovány. Z čistě

praktických důvodů se zde nepracuje se Spojeným královstvím, zároveň již používáme data až od roku 2010, nikoli 2009 jako v kapitolách výše, důvodem jsou změny na oficiálních stránkách Rady, které v této chvíli znemožňují potřebná vyhledávání.

Jak je možné vidět, nepotvrzuje se zde teorie, která platila před rokem 2009, tedy korelace (viz. níže výpočet pomocí Pearsonova korelačního koeficientu) mezi tím, že čím větší stát, tím více se staví proti návrhům (Heisenberg, 2005). A neplatí to v případě rozlohy země (výsledná hodnota -0,09) ani počtu obyvatel (výsledná hodnota 0,1). Stejnou tendenci nelze pozorovat ani v opačném případě, že by se menší státy seskupovaly do bloků a vystupovaly proti evropským politikám.

V tabulce pod odstavcem můžeme vidět vzorec pro výpočet korelace s dvěma hodnotovými tabulkami. První tabulka obsahuje hodnoty pro výpočet rozlohy, tedy x nám říká přesný počet rozporovaných návrhů, y jsou přesné rozlohy jednotlivých států v km^2 . Ve druhé tabulce pak x znázorňuje opět přesný počet rozporovaných návrhů, přičemž y je počet obyvatel jednotlivých států v milionech. Proběhly dva výpočty, kdy tyto hodnoty se dosadily do vzorce pro Pearsonův korelační koeficient. Výsledné hodnoty korelačního koeficientu se vždy pohybují od 1 do -1, kdy hodnoty 1 a -1 značí přímou korelaci (závislost mezi proměnnými) a hodnota 0 vyjadřuje nulovou závislost. Jak bylo výše zmíněno, v tomto případě hodnoty vyšly -0,09 a 0,1, tedy závislost velice nízká, prakticky žádná.

Pearsonův korelační koeficient

$$\rho = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{X})(y_i - \bar{Y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{X})^2} \sqrt{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{Y})^2}}$$

i – pořadí, *x* – počet rozporovaných návrhů, *y* – rozloha / počet obyvatel

<i>i</i>	<i>x</i>	<i>y</i>	<i>i</i>	<i>x</i>	<i>y</i>
1	35	30 452	1	35	11,7
2	50	110 001	2	50	6,4
3	47	77 212	3	47	10,8
4	35	41 987	4	35	5,9
5	21	43 110	5	21	1,3
6	21	304 316	6	21	5,5
7	5	633 886	7	5	68,1
8	12	55 896	8	12	3,8
9	16	68 655	9	16	5,2
10	18	297 825	10	18	58,9
11	14	9 213	11	14	0,9
12	11	62 643	12	11	2,8
13	22	63 290	13	22	1,8
14	28	2 586	14	28	0,6
15	79	91 248	15	79	9,6
16	22	313	16	22	0,5
17	63	353 296	17	63	84,3
18	57	34 188	18	57	17,8
19	76	307 236	19	76	36,7
20	22	90 996	20	22	10,4
21	74	82 519	21	74	9,1
22	18	234 270	22	18	19
23	12	130 048	23	12	10,4
24	30	48 702	24	30	5,4
25	17	20 145	25	17	2,1
26	21	502 654	26	21	48
27	43	407 300	27	43	10,5

Tabulky pro výpočty korelačních koeficientů (rozloha a počet obyvatel)

Nejvíce rozporovaných návrhů, konkrétně 79, můžeme vidět u Maďarska, které se ve statistikách EU řadí ke státům střední velikosti (viz. tabulka 6). Ihned za ním následuje Polsko se 76 rozporovanými návrhy a třetí je Rakousko s počtem 74. Největší země EU, co se rozlohy týče, Francie se nachází až na úplném konci s pouhými 5 rozporovanými návrhy během patnácti let, následovaná Litvou s počtem 11 a Chorvatsko společně s Řeckem se na čísle 12 dělí o stejnou pozici.

Pokud velikost či lidnatost členského státu tedy nereflektuje počty rozporovaných návrhů, zdůvodnění je potřeba hledat v jiných příčinách. Nabízí se zde role veřejného mínění a postoj vlády konkrétního státu. Z hlediska sociálního konstruktivismu by se dalo uvažovat, že evropské státy přizpůsobují svá hlasování a cíle v Radě prioritám posilující národní identitu. Hodnoty daného státu jsou částečně formované prostřednictvím interakcí a náladou jeho občanů, tím pádem pak při meziinstitucionálních jednáních upřednostňují politiku tomu, aby vyhověly domácí náladě. Naproti tomu státy vždy musí zvážit významnost tématu, zda jim vystoupení proti a následná hrozba ostrakizace ze strany většiny stojí za možné přínosy na domácí půdě.

Tabulka 6: Počty rozporovaných návrhů, rozloha a počet obyvatel zemí EU

	2010-2023*	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel (v mil.)
Belgie	35	30 452	11,7
Bulharsko	50	110 001	6,4
Česká republika	47	77 212	10,8
Dánsko	35	41 987	5,9
Estonsko	21	43 110	1,3
Finsko	21	304 316	5,5
Francie	5	633 886	68,1
Chorvatsko	12	55 896	3,8
Irsko	16	68 655	5,2
Itálie	18	297 825	58,9
Kypr	14	9 213	0,9
Litva	11	62 643	2,8
Lotyšsko	22	63 290	1,8
Lucembursko	28	2 586	0,6
Maďarsko	79	91 248	9,6
Malta	22	313	0,5
Německo	63	353 296	84,3
Nizozemsko	57	34 188	17,8
Polsko	76	307 236	36,7
Portugalsko	22	90 996	10,4
Rakousko	74	82 519	9,1
Rumunsko	18	234 270	19,0
Řecko	12	130 048	10,4
Slovensko	30	48 702	5,4
Slovinsko	17	20 145	2,1
Španělsko	21	502 654	48,0
Švédsko	43	407 300	10,5

*počet rozporovaných návrhů přijatých kvalifikovanou většinou

Zdroj dat: oficiální internetové stránky Rady, Eurostat

Z kapitoly 4.1.2 *Analýza hlasování legislativního balíčku Fit for 55* již víme, že environmentální politika je nejvíce rozporována, co se týče hlasování Rady, dochází k tomu v 60,23 % případů. Podle dostupných dat ze stránek Rady, je druhou nejrozporovanější oblastí sociální politika se 52,38 %, třetí je pak energetika se 41,38 %.

Tabulka 7: *Oblasti politik a jejich míra rozporování v letech 2010-2023 (bez UK)*

	Počet návrhů	Rozporované návrhy	Počet rozporování (v %)
zemědělství	98	37	37,8
kultura	13	4	x
energetika	29	12	41,4
ekonomické záležitosti	87	16	18,4
životní prostředí	88	53	60,2
vzdělávání	3	0	x
zaměstnání	7	4	x
finanční záležitosti	276	51	18,5
rybolov	57	10	17,5
zahraniční záležitosti	103	8	7,8
zdravotnictví	35	11	31,4
průmysl	5	2	x
institucionální záležitosti	27	9	33,3
vnitřní trh	111	41	37,0
spravedlnost a vnitřní záležitosti	156	48	30,7
výzkum	17	3	x
sociální politika	42	22	52,4
vesmírné záležitosti	4	0	x
sport	0	0	x
telekomunikace	30	6	20,0
transport	108	28	26,0
mláďí	4	0	x

Zdroj dat: autorčina analýza

Co je pak důvodem, že politika životního prostředí je o tolik více rozporována než ostatní oblasti politik? Z pohledu „public salience“ by se tento fenomén mohl vysvětlit tím, že čím vyšší anebo nižší míra zájmu ze strany občanů ohledně tématu panuje, liší se i ochota vládních politiků přistupovat na konsensus. V rámci výzkumu byla sesbírána data

veřejného mínění v roce 2023 ze všech členských států EU, pocházející z Eurobarometru 99 zachycující květen až červen 2023 (SE 99). Konkrétně se vybrala otázka „*What do you think are two most important issues facing the EU at the moment?*“ (Jaké jsou podle Vás dva nejdůležitější problémy, kterým EU v současnosti čelí?). V tabulce 8 je poté možné vidět jednotlivé členské státy a jak se jejich obyvatelé dívají na důležitost životního prostředí a klimatické změny. Dotazovaní dostali na výběr ze 14 různých problematik a museli vybrat alespoň jednu (nanejvýš dvě), kterou považují za nejdůležitější v tuto situaci. Dalšími možnostmi, mezi kterými vybírali, byla témata jako: inflace, imigrace, mezinárodní situace, ekonomická situace, dodávky energie a podobné. Veřejné mínění (v %) poté je procentuální počet dotázaných v každé jednotlivé zemi, kteří klimatickou změnu a životní prostředí vidí jako nejdůležitější problém ze všech možných. Další dva sloupce obsahují počty rozporovaných legislativních návrhů v tomto roce, jeden se týká pouze samostatného klimatického balíčku a druhý pokrývá celou politiku životního prostředí. Následná provedená korelace neprokázala žádnou shodu mezi veřejným míněním a počtem rozporovaných legislativních návrhů.

Spíše, než veřejné mínění o hlasování v tomto případě rozhodují politická spektra, respektive dělení pravice a levice. Ze 14 členských zemí, které mají pravicové vlády jich pouze 5 hlasovalo důsledně pro legislativní návrhy klimatického balíčku. Ze 13 zemí, které minimálně jednou rozporovaly návrhy poté 9 zemí má středopravicové či pravicové vlády. Naopak ze 13 zemí se středovou anebo středolevicovou vládou jich 9 hlasovalo jednoznačně pro klimatický balíček (Belliasi, 2023). Z tohoto vysvětlení vyčnívá Polsko, které hlasovalo proti anebo se hlasování zdrželo ve všech 13 hlasováních. Ačkoli je politická situace v Polsku složitější na zorientování se, současná vláda se hodnotí jako středová. Obyvatelé Polska nepovažují životní prostředí a klimatickou politiku za nijak zvlášť důležitou, jako první nebo druhou volbu ji zvolilo pouze 12 % občanů Polska, přesto se političtí zástupci ostře vymezují vůči environmentální politice a obzvláště poté klimatickému balíčku. Odůvodněním je dle jejich vyjádření „*nulová analýza sociálních a ekonomických dopadů,*“ (Politico, 2023). Polsko není jediným případem, kdy se stát ohrazuje vůči klimatickému balíčku právě kvůli negativnímu zvyšování dopadů na jejich ekonomické zájmy. V tomto případě se jedná o zemi, ve které uhlí stále hraje významnou roli a o to více je její kritika oproti ostatním slyšet.

Tabulka 8: Veřejné mínění ohledně životního prostředí a klimatické změny, počty rozporovaných návrhů v roce 2023

	Veřejné mínění (v %)	Fit for 55	Životní prostředí a klimatická změna
Belgie	25	7	8
Bulharsko	9	5	2
Česká republika	14	1	0
Dánsko	43	0	0
Estonsko	9	0	0
Finsko	29	2	2
Francie	26	0	0
Chorvatsko	18	0	0
Irsko	22	0	0
Itálie	18	1	1
Kypr	9	0	0
Litva	12	0	0
Lotyšsko	11	1	1
Lucembursko	2	0	0
Maďarsko	14	4	2
Malta	16	0	0
Německo	28	0	0
Nizozemsko	46	0	0
Polsko	12	13	9
Portugalsko	12	2	1
Rakousko	32	1	1
Rumunsko	14	1	1
Řecko	14	0	0
Slovensko	11	1	0
Slovinsko	16	0	1
Španělsko	16	0	0
Švédsko	50	1	2

Zdroj dat: Eurobarometr, oficiální stránky Rady

Z toho nám vyplývá, že se jedná spíše o tzv. permissivní konsensus, tj. občanům členských států na tématu tolik nezáleží, veřejné mínění hraje roli pasivní, ale tolerantní podpory, a vlády cítí, že je potřeba se dohodnout (Lindberg a Scheingold, 1970).

Očekáváme pak, že státy se skutečně pokoušejí o dohodu a mají snahy nalézt všeobecný konsensus, mají normu toho, že nejdou „natvrdo“ proti jasně definovaným zájmům některých z nich. I přesto, že ve většině států panuje snaha o kontinuitu konsensu v legislativním procesu, je důležité se podívat na míru rozporování jednotlivých návrhů,

Během let 2010 až 2023 proběhlo v Radě celkem 1357 hlasování o legislativních návrzích (Consilium, 2024), z toho 381 z nich bylo rozporováno jedním a více státy. Důležitá poznámka, veškerá data nezahrnují Spojené království, tedy veškerá hlasování, ve kterých figurovalo jako jediný rozporovatel, jsou brána jakožto nerozporovaná (celkem jich bylo 106).

Tabulka 9: Počty států rozporujících návrhy v letech 2010-2023

	2010-2023	Životní prostředí a klimatická změna	Fit for 55
1 stát	183	19	3
2 státy	78	9	1
3 státy	46	8	4
4 státy	33	8	4
5 států	18	2	0
6 států	11	4	0
7 států	6	2	1
8 států	1	1	0
9 států	3	0	0
10 států	2	0	0

Zdroj dat: autorčina analýza

Vzorec váženého průměru

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i w_i}{\sum_{i=1}^n w_i}$$

V tabulce 9 se nacházejí čísla, jež znázorňují všechny rozporované návrhy během zvolených období, a jakým počtem států byly rozporovány. Cílem bylo zjistit, kolik států v průměru připadá na jeden rozporovaný návrh a zda se to v těchto tří případech zásadně odlišuje. Z jednotlivých sloupečků byly vypočítány vážené průměry, tedy počet států vždy od 1 do 8, vynásobený počtem rozporování na něj připadajících (viz. vzorec váženého

průměru). Ty se následně podělily součtem rozporovaných návrhů v jedné ze tří kategorií. Konkrétně v letech 2010 až 2023 je výsledek váženého průměru 862, ten byl podělen číslem 381 a vyjde číslo **2,26**. U enviromentální politiky je výsledek váženého průměru 149 podělen číslem 53 a výsledné číslo je **2,8**. U poslední kategorie, balíčku Fit for 55, vyjde vážený průměr 42, podělen číslem 13 dá výsledek **3,2**.

Oproti celkovému poměru 2,26 států na jeden rozporovaný návrh má klimatický balíček Fit for 55 poměr 3,2 států na jeden rozporovaný návrh. Enviromentální politika jako taková pak 2,8 států, což je také více než u většiny ostatních politik. Možné vysvětlování rozporování návrhů potom je, že země jsou natolik znepokojeny směřováním legislativní agendy, že jsou ochotny svůj nesouhlas projevit veřejně a vystavit se ostrakizaci. V každém případě se však vždy jedná o státy se silnými preferencemi. V případě politik týkajících se životního prostředí a enviromentálních politik nám argument, že se snaží nevyházet natvrdo proti vyhraněným zájmům nějakého členského státu, a zároveň dosáhnout kompromisu přijatelného pro všechny, neplatí.

Závěr

Výzkumnou otázkou této bakalářské práce bylo: „*Mění se míra konsensu v rozhodovacích procesech Rady Evropské unie během let 2021 až 2023?*“. Tři hypotézy k tomu vytvořené poté zněly: „*Míra konsensu v časovém rozmezí let 2021 až 2023 v Radě Evropské unie se snižuje.*“, „*Míra konsensu v časovém rozmezí let 2021 až 2023 v Radě Evropské unie zůstává konstantní.*“ a „*Čím vyšší je veřejná významnost tématu, tím vyšší je míra rozporovaných návrhů v Radě.*“ První hypotézu se na základě této práce nepotvrdila, naopak druhá a protichůdná hypotéza se potvrdila, tedy míra konsensu v legislativních procesech Rady zůstává v souladu s předchozími roky konstantní. Poslední hypotéza se v rámci zkoumaného tématu také nepotvrdila.

Na základě výsledků této práce se dá říci, že míra konsensu v Radě, navzdory tvrzení některých autorů (Hagemann a Franchino, 2016) neupadá, ale zůstává na stále stejné úrovni. Výkyvy v rozporovaných aktech můžeme pozorovat v pravidelně se opakujících periodách, přičemž u zbylých let nevidíme žádné významné změny. Hluboce zakořeněná norma politického vyjednávání EU i nadále přetrvává. Tento závěr by se však nedal aplikovat na samotný klimatický balíček Fit for 55, při jehož analýze se ukázaly veliké neshody mezi některými státy. Dá se zde ale spíše hovořit o míře tzv. izolovaného napadání (Novak et al., 2020), v tomto případě ze strany Polska, jehož hlasy proti anebo zdržení se hlasování v rámci klimatického balíčku dosahují sta procent. Ke stejnému závěru analýza došla i v případě environmentální politiky jako takové, která se ukázala býti nejvíce rozporovanou oblastí ze všech.

Na případu klimatického balíčku a environmentální politiky se ukázalo, že dříve časté tvrzení čím větší stát, tím více se staví proti návrhům (Heisenberg, 2005) neplatí. Stejný závěr se ukázal i při zkoumání veřejného mínění, tedy teorie s vysokou veřejnou významností (*high public salience*), souvislost mezi zájmem občanů a počtem rozporovaných aktů se zde nepotvrdila. Spíše, než veřejné mínění v tomto případě hraji roli, na jaké straně politického spektra se nachází vláda daného státu. Středové a levicové vlády inklinují k vyšší míře podpory návrhů týkajících se životního prostředí, pravicovější vlády přesně naopak.

Ze zde uvedeného poté vyplývá, že v případě politik týkajících se životního prostředí, státy a evropské instituce jsou více ochotné vycházet proti extrémně vyhraněným zájmům konkrétního členského státu, i když to zabraní všestranně přijatelnému

kompromisu. S tím souvisí i debata o navrhovaných změnách na půdě EU, které mají zvýšit akceschopnost EU a dát občanům členských zemí větší slovo. Zrušení jednomyslnosti v 65 oblastech dává z pohledu této práce smysl, norma konsensu i nadále pokračuje a můžeme zde vidět spíše izolovaná napadání ze strany jednotlivých států. Obava o naprostém přehlasování menších zemí, primárně zemí bývalého sovětského bloku, se nejví jako zcela na místě, ze statistik je totiž zcela patrné, že se to v případě kvalifikované většiny prakticky neděje.

V rámci zkoumání míry konsensu a pochopení toho, jak dynamika konsensu funguje, by bylo jistě vhodné prohloubení porozumění specifických případů, jako byl právě klimatický balíček Fit for 55. Poskytlo by to detailní pohled na faktory ovlivňující míru konsensu a pochopení komplexního vztahu mezi politickými preferencemi a veřejnou významností témat. Pro lepší zorientování se v této problematice by pak jistě přispěl terénní výzkum, tedy sbírání nejen číselných dat ale i informace od samotných aktérů vyjednávání, kteří by do diskuse vnesli nová zjištění.

Summary

The research question of this bachelor thesis was: 'Does the level of consensus in the decision-making processes of the Council of the European Union change between 2021 and 2023?' The three hypotheses then developed for this were "The level of consensus in the Council of the European Union decreases over the 2021 to 2023 timeframe", "The level of consensus in the Council of the European Union remains constant over the 2021 to 2023 timeframe". and "The higher the public salience of a topic, the higher the rate of contestation in the Council." Based on this work, the first hypothesis was not confirmed, while the second and contradictory hypothesis was confirmed, i.e. the consensus rate in the Council's legislative processes remains constant in line with previous years. The last hypothesis was also not confirmed within the framework of the topic under study.

Based on the results of this thesis, it can be said that the level of consensus in the Council, despite the claims of some authors (Hagemann and Franchino, 2016), is not declining but remains at the same level. Fluctuations in controversial acts can be observed in recurrent periods, while for the remaining years we do not see any significant changes. The deeply entrenched norm of EU political bargaining continues to persist. However, this conclusion could not be applied to the Fit for 55 climate package itself, the analysis of which has revealed major disagreements between some states. Rather, one can speak of a degree of 'isolated contestation' (Novak et al., 2020), in this case by Poland, whose votes against or abstentions in the climate package amount to one hundred percent. The same conclusion was reached in the case of environmental policy as such, which turned out to be the most contested area of all.

In the case of the climate package and environmental policy, the formerly frequent claim that the bigger the state, the more it opposes proposals (Heisenberg, 2005) has not been valid. The same conclusion was also shown when examining public opinion, a theory with high public salience, the link between citizens' interest and the number of contested acts was not confirmed here. Rather than public opinion in this case, it is the side of the political spectrum on which the government of the country is located that plays a role. Centre and left-wing governments tend to be more supportive of environmental proposals, while more right-wing governments are the opposite. It follows, then, that in the case of environmental policies, states and European institutions try to go against the extreme interests of a Member State, even if this prevents an all-round acceptable compromise.

This is also linked to the debate on the proposed changes on EU soil, which are intended to increase the EU's effectiveness and give the citizens of the member states a greater say. While the abolition of unanimity in 65 areas makes sense in terms of this work, the consensus norm continues and we can see rather isolated challenges from individual states. The concern about the complete outvoting of smaller countries, primarily the countries of the former Soviet bloc, does not appear to be entirely justified, as it is quite clear from the statistics that this does not happen in the case of a qualified majority.

In examining the degree of consensus and understanding how the dynamics of consensus work, a deeper understanding of specific cases such as the Fit for 55 climate package would certainly be useful. This would provide a detailed look at the factors influencing consensus rates and an understanding of the complex relationship between policy preferences and public salience of issues. Field research, i.e. collecting not only numerical data but also information from the negotiating actors themselves, would certainly contribute to a better understanding of the issue, bringing new findings to the debate.

Seznam literatury

Odborné knihy

E. MCNABB, David, 2015. *Research Methods for Political Science*. 2nd edition. Routledge. ISBN 978-0-7656-2313-3.

Nový akademický slovník cizích slov, 2005. 2., rozšířené a doplněné vydání. Academia, Praha. ISBN 80-200-1351-2.

L. BERGER, Peter a Thomas LUCKMANN, 1966. *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Penguin Books. ISBN 978-0-385-05898-8.

Odborné články

B. HOBOLT, Sara, WRATIL, Christopher (2020) Contestation and responsiveness in EU Council deliberations. *Journal of European Public Policy*, 27:3, 362-381, DOI: 10.1080/13501763.2020.1712454

BALDWIN, Richard, WIDGRÉN, Mika. Council Voting in the Constitutional Treaty. [online]. *Centre for European Policy Studies*. No. 54/July 2004.

BROMLEY-TRUJILLO, Rebecca, POE, John (2018) The importance of salience: public opinion and state policy action on climate change. *Journal of Public Policy*, 40 (2), 280-304. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0143814X18000375>

FERNÁNDEZ PASARÍN, Ana Mar a Nuria FONT, 2021. Unveiling Inconsistency: Consensus and Contestation along the Council–Comitology Cycle of EU Policy-Making. *Journal of Common Market Studies*. 1-18.

HAGEMANN, Sara and FRANCHINO, Fabio (2016) Transparency vs efficiency? a study of negotiations in the council of the European Union. *European Union Politics*, 17 (3). pp. 408-428. ISSN 1465-1165

HEISENBERG, Dorothee, 2005. The institution of 'consensus' in the European Union: Formal versus informal decision-making in the Council. [online]. *European journal of political research*. roč. 44, č. 1, s. 65-90. ISSN 0304-4130.

KASSIM, H., S. CONNOLLY, R. DEHOUSSE, O. ROZENBERG, and S. BENJABALLAH. 2017. "Managing the House: The Presidency, Agenda Control and Policy Activism in the European Commission." *Journal of European Public Policy* 24 (5): 653–674. doi:10.1080/13501763.2016.1154590

MEUNIER, Sophie, CZESANA, Rozalie (2019) From back rooms to the street? A research agenda for explaining variation in the public salience of trade policy-making in Europe. *Journal of European Public Policy*, 26 (12), 1847-1865. DOI: 10.1080/13501763.2019.1678058.

N. LINDBERG, Leon a A. SCHEINGOLD, Stuart, 1970. Europe's Would-Be Polity: Patterns of Change In the European Community. [online]. *The journal of politics*. 33 (2): 547-549. doi: 10.2307/2128750

NOVAK, Stéphanie, 2013. The Silence of Ministers: Consensus and Blame Avoidance in the Council of the European Union. *Journal of Common Market Studies*. 6 (51), 1091–1107.

NOVAK, Stéphanie, ROZENBERG, Olivier, BENDJABALLAH, Selma (2021) Enduring consensus: why the EU legislative process stays the same, *Journal of European Integration*, 43:4, 475-493, DOI: 10.1080/07036337.2020.1800679

R. LAX, Jeffrey, H. PHILLIPS, Justin (2011) The Democratic Deficit in the States. *American Journal of Political Science*, 56 (1), 148-166. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2011.00537.x>

RISSE, Thomas, *Social Constructivism and European Integration*, in Antje WIENER and Thomas DIEZ (eds), *European Integration Theory*, Oxford: Oxford University Press, 2004, pp. 159-176 - <https://hdl.handle.net/1814/3389>

RONEK, Grzegorz, 2013. Britain's membership in the European communities and the European union. *Polish Political Science* [online]. (42), 218-243. ISSN 0208-7375. DOI: <http://dx.doi.org/10.15804/ppsy2013015>

Internetové zdroje a oficiální dokumenty

BELLIASI, Francesca, 2023. EUROPEAN ELECTIONS 2024: POLITICAL SCENARIOS. What's the outlook for the upcoming Europe? *ECCO* [online]. 3-25 [cit. 2024-04-21]. Dostupné z: https://eccoclimate.org/wp-content/uploads/2023/12/EN_EU-election-analysis_December23.pdf

EU čekají největší změny za posledních 15 let. „Už toho reguluje moc,“ zní i k právu veta, 2023. In: *Echo24.cz* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/HFeaC/zpravy-domov-eu-zmeny-15-let-reguluje-moc-veto>

EUR-lex, 2021. *Sdělení komise evropskému parlamentu, radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů „Fit for 55“: plnění klimatického cíle EU pro rok 2030 na cestě ke klimatické neutralitě* [online]. [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0550>

Evropský parlament, 2023. In: *Budoucnost EU: Parlament navrhuje změny ve Smlouvách EU* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/pressroom/20231117IPR12217/budoucnost-eu-parlament-navrhuje-zmeny-ve-smlouvach-eu>

Evropský parlament. *Řádný legislativní postup* [online]. [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/infographic/legislative-procedure/index_cs.html#step2-completetext

Fakta o klimatu, 2024. OTEVŘENÁ DATA O KLIMATU, Z. Ú. *Co je fit for 55* [online]. [cit. 2024-01-15]. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/fit-for-55>

General Affairs Council Configuration (GAC) - consilium [online]. [vid. 2. leden 2024]. Získáno z: <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/configurations/gac/>

iRozhlas, 2023. *Odklon od práva veta a více hlasování kvalifikovanou většinou. Co by změna v EU znamenala?* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/pravo-veta-eu-suverenita-clenske-zeme-rozhodovani_2311080500_aur

Politico, 2023. *Poland to challenge EU climate laws before top court* [online]. [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/poland-challenge-eu-climate-laws-fit-for-55-before-european-union-court-justice-minister-anna-moskwa/>

Publyon, 2023. *Fit for 55 package: the EU energy and climate legislation at a glance* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://publyon.com/fit-for-55-package-the-eu-energy-and-climate-legislation-at-a-glance/>

Úřad vlády České republiky, 2024. *Kvalifikovaná většina* [online]. [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://tvorimevropu.cz/evropska-unie/kvalifikovana-vetsina/>

Úřední věstník Evropské unie, 2012. *Smlouva o evropské unii (konsolidované znění)* [online]. [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF

Vysoký představitel Unie Pro Zahraniční a bezpečnostní politiku. *EUR* [online]. [cit. 2024-02-01]. Získáno z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ahigh_representative_cfsp

Eurostat, 2023. *Surface area in square kilometres*. [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/REG_AREA3__custom_5468707/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=e9572305-224b-4fa0-bf0f-a039d44e272e [cit. 2023-4-15].

Eurostat, 2023. *Population by country 2023*. [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/DEMO_GIND__custom_7127262/default/table [cit. 2024-4-15].

Rada Evropské unie, 1. 12. 2009. Rozhodnutí Rady, kterým se přijímá jednací řád. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32009D0937>

EUR-Lex, 26. 10. 2012. *Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie*. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A12012E294>

Evropská komise, 7. 2023. *Standartní průzkum Eurobarometr 99 - jaro 2023*. Dostupné z: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3052?etrans=cs>

Consilium, 2022. *Rada Evropské unie* [online]. [cit. 2024-01-08]. Dostupné z:
<https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/>